

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
KATEDRA SLAVISTIKY**

**Odborná terminologie v populárně naučném textu na příkladu
informačních materiálů Muzea varšavského povstání**

Professional Terminology Aimed at a Popular Scientific Texts
Taken on the Example of Information Material Connected to the
Warsaw Rising Museum

VYPRACOVALA: Bc. Anna Kubová

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

2020

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

Zpracování diplomové práce bylo umožněno díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR Univerzitě Palackého v Olomouci (IGA_FF_2020_013).

V Olomouci, 5. 5. 2020

podpis

Děkuji Mgr. Janu Jenišтови, Ph.D., za konzultace, cenné rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytl.

Děkuji také rtm. Janu Simonovi za veškerou pomoc, odborné rady a podporu.

Dále bych chtěla poděkovat Muzeu varšavského povstání za poskytnutí materiálů a Muzeu Wojska Polskiego za přínosné informace.

podpis

Obsah

Úvod	6
1. Varšavské povstání	7
2. Muzeum varšavského povstání	9
2.1. Muzejní publikace a textové materiály	10
2.1.1. <i>Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski</i> .	11
2.1.2. Audioprůvodce po korektuře	13
2.1.3. <i>Kalendarium Powstania Warszawskiego</i>	16
2.1.4. Piotr Rozwadowski – <i>Wojsko Powstania Warszawskiego</i>	17
2.1.5. Jerzy S. Majewski, Tomasz Urzykowski – <i>Przewodnik po powstańczej Warszawie</i>	17
3. Publikace přeložené do češtiny	19
3.1. Miroslav Šnajdr – <i>Ohnivý most</i>	19
3.2. Miron Białoszewski – <i>Památník z Varšavského povstání</i>	20
3.3. Miloslav Jenšík – <i>Skoncujeje s nimi! Varšava bude zničena!: tragický příběh povstání 1944</i>	23
3.4. Bohdan Hryniewicz – <i>Moje chlapecká válka</i>	25
3.5. Jiří Friedl – <i>Dějiny Polska</i> a Marceli Kosman – <i>Dějiny Polska</i>	27
3.6. Maciej Ruczaj – <i>Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944</i>	28
3.7. Norman Davies – <i>Boj o Varšavu: Povstání Poláků proti nacistům 1944</i>	30
4. Překlad problematických pojmů a termínů	34
4.1. Pojem <i>Powstanie Warszawskie</i>	34
4.1.1. Pojem <i>Muzeum Powstania Warszawskiego</i>	34
4.2. Toponyma	35
4.2.1. Městské části Varšavy	36
4.2.2. Ulice a náměstí	39
4.2.3. Památky a zajímavosti	44
4.3. Účastníci povstání	47
4.4. Názvy organizací a institucí	50
4.5. Vojenská terminologie	54
4.5.1. Vojenské hodnosti	54
4.5.2. Vojenské jednotky a útvary	58
4.5.3. Vojenské funkce	61
4.5.4. Vojenská výzbroj a výstroj	63

4.5.5. Vojská technika.....	65
4.5.6. Vojské akce a operace.....	66
Závěr.....	68
Streszczenie	70
Přílohy.....	72
Bibliografie	75
Rejstřík použitých zkratk	79

Úvod

Tato diplomová práce je věnována tematice varšavského povstání z translatologického hlediska a s ním spojené terminologii. V této práci si kladu za cíl především představit dostupnou literaturu psanou v českém jazyce či přeloženou do češtiny se zaměřením nejen na varšavské povstání, ale také na moderní polské dějiny; poukázat na problematiku překladu a kategorizovat chyby ve vybraných překladech. Východiskem této práce pak bude zaměření se na konkrétní pojmy, které roztřídím do překladového glosáře, v němž navrhnou vhodný překlad daného pojmu či vyzdvihnu ten nejlepší překlad v rámci prostudovaných odborných publikací. Pro porovnání odlišného přístupu uměleckého a odborného překladu zařadím také český překlad beletristického díla od Mirona Białoszewského, *Památník z Varšavského povstání*.

Dle mého názoru je v Česku tematice varšavského povstání věnována poměrně malá pozornost. V první kapitole tak krátce představím historii a význam povstání a odkážu na odborné publikace. V následující kapitole se zaměřím na popis samotného muzea a jeho vydavatelskou činnost. Muzeum vydává mnohé publikace a jiné odborné materiály, což je pro mnohé čtenáře velice přínosné, avšak českým návštěvníkům nabízí pouze cizojazyčné texty. I přesto doporučuji návštěvu tohoto muzea, v němž má každý možnost zapůjčit si audioprůvodce, mimo jiné také v českém jazyce. Kromě vydavatelské činnosti se muzeum zapojuje také do mnohých projektů a poskytuje veškeré materiály pro vědecké a studijní účely. Východními texty pro moji práci jsou materiály vydané právě Muzeem varšavského povstání, které následně představím.

V českém jazyce není mnoho publikací zaměřených na polskou historii za druhé světové války a povstání samotné, kromě toho se v nich vyskytuje množství překladových chyb. Překladaelé často nesprávně skloňují cizí pojmy či je chybně překládají. Vždy je však třeba posuzovat knihu jako celek a specifikovat její zaměření, což bude cílem další kapitoly. V ní popíšu jednotlivé publikace a zmíním, jak si překladaelé poradili s danými termíny. V následující kapitole se budu věnovat konkrétním pojmům a jejich překladu. Objasním chyby, kterých se autoři při překládání dopouštějí, a k danému rozdělení vytvořím tabulku s pojmy, v níž navrhnou nejvhodnější překlad konkrétního termínu a případně i jeho gramaticky správný tvar v daném kontextu.

1. Varšavské povstání

Varšavské povstání se stalo největší a nejslavnější odbojovou akcí organizovanou polskou Zemskou armádou proti německé okupaci. Jednalo se o ozbrojené povstání uprostřed města s cílem osvobodit Varšavu před příchodem Rudé armády. Povstání vypuklo 1. srpna roku 1944 a trvalo 63 dní, kdy 2. října polské vojsko po drtivé porážce kapitulovalo. Nejtěžší boje trvaly od poloviny srpna do začátku září ve čtvrti Staré Město, kdy německá armáda zahájila systematickou likvidaci Varšavy.¹ Rozkaz pro Němce zněl jasně, srovnat Varšavu se zemí a vyvraždit její obyvatele.² Varšavané statečně bojovali dlouhé dva měsíce, avšak ztráty na životech byly obrovské. Povstání si vyžádalo přes 200 000 obětí, z čehož až 90 % byli civilisté.³

O varšavském povstání píše mnozí autoři, kteří se zaměřují na polskou historii, dějiny druhé světové války, válečné konflikty či na samotné povstání. Co se týče odborných historických publikací v českém jazyce, doporučila bych např. knihu *Boj o Varšavu: Povstání Poláků proti nacistům 1944*⁴, jejíž autorem je britský historik Norman Davies. Ten popisuje povstání jako jednu z největších tragédií 20. století vedoucí k téměř úplnému zničení jednoho z evropských hlavních měst. Také uvádí, že sami povstalci tuto událost nazývali „bitvou o Varšavu“, které se zúčastnilo téměř 50 tisíc slabě vyzbrojených příslušníků polského hnutí odporu. Pojmy „povstání“ a „varšavské povstání“ začaly být užívány teprve po zničení města a zejména po válce.⁵ Poláci doufali v pomoc od Rudé armády a její podporu v bojích, jelikož už v červenci 1944 pronikla Rudá armáda na okraj varšavského předměstí Praga. Očekávali také leteckou pomoc od západních spojenců, nicméně ani jeden z těchto předpokladů se nenaplnil.⁶

„Varšavu lze dobýt, ale ne ovládnout. Lze ji ponížít, ale ne pokořit.“ Miloslav Jenšík popisuje Varšavu jako „vzdorovité a vzpurné město“. Stejně tak popisuje Varšavany, a sice „odbojníci a povstalci odedávna a z podstaty, kteří vždycky znovu povstanou proti

¹ ŘEZŇÍK, Miloš. *Dějiny Polska v datech*. Praha, 2010, s. 400.

² RUCZAJ, Maciej, ed. *Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944*. Polanka nad Odrou, 2015, s. 40.

³ ŘEZŇÍK, Miloš, op. cit., s. 401.

⁴ DAVIES, Norman. *Boj o Varšavu: povstání Poláků proti nacistům 1944*. Praha, 2005.

⁵ Ibidem, s. 11.

⁶ Ibidem, text na obálce.

násilí a útisku, ať přijde odkudkoli a pod jakýmkoli praporem.“ A tak se stalo i v létě 1944, kdy dle Jenšika Poláci povstali proti „dvojímu zlu“.⁷

Mnozí autoři si ve svých publikacích kladou otázky o smyslu a významu povstání. Je třeba však rozlišit subjektivní názory a objektivní fakta. Maciej Ruczaj si klade právě otázku, zda povstání bylo „nejvýznamnější událostí v moderních dějinách Polska, nebo nejtragičtější chybou. „Dokud budou na světě alespoň dva Poláci, bude spor o to, zda mělo Varšavské povstání smysl, pokračovat,“ uvádí Maciej Ruczaj dle slov filozofa Dariusze Dawina. Kromě toho se Ruczaj zabývá i dalšími souvisejícími otázkami: „Měli velitelé Podzemního polského státu morální právo proměnit hlavní město své země v bojiště? Mělo smysl pokračovat v boji po neuvěřitelných 63 dní, navzdory tomu, že se velmi záhy ukázalo, jak iluzorní byly jejich naděje na rychlý úspěch?“ Ruczaj na tyto otázky odpovídá: „Pokud budeme Varšavské povstání popisovat suchou řečí čísel, budou se tyto pochybnosti zdát více než oprávněné. (...) Argumenty druhé strany se však odvolávají k morální nutnosti odporu, ukazují povstání jako projev nezastavitelné touhy terorizované společnosti ke svobodě.“⁸ Maciej Ruczaj nazval tuto knihu větou z proslovu Stanisława Jankowského, a sice „Chtěli jsme být svobodní a za svou svobodu vděčit jen sobě“. Tato věta přesně vystihuje postoj Varšavanů a smysl povstání.

⁷ JENŠÍK, Miloslav. *Skoncuje s nimi! Varšava bude zničena!: tragický příběh povstání 1944*. Praha, 2011, s. 109.

⁸ RUCZAJ, Maciej, ed, op. cit., s. 7–8.

2. Muzeum varšavského povstání

Muzeum bylo otevřeno 31. 7. 2004 k 60. výročí vypuknutí povstání a moderním způsobem ukazuje hrůzy a utrpení Varšavy a jejích obyvatel během druhé světové války, převážně během varšavského povstání. Muzeum zachycuje také rutinu povstalců, představuje návštěvníkům válečnou atmosféru 40. let minulého století a nabízí možnost nahlédnout i do každodenního života civilistů. Vypráví příběh povstání a ukazuje jeho význam. Kromě toho uctívá památku všech, kteří bojovali za osvobození svého města i celého státu. Hlavní roli během povstání sehráli mladí lidé, studenti a dokonce i děti. I proto muzeum dbá o moderní pojetí, jelikož pouze tak je možné oslovit hlavní cílovou skupinu, kterou je mládež.⁹

Expozice muzea obsahuje tisíce shromážděných předmětů, jako jsou fotografie, osobní věci povstalců, zbraně, dobové oděvy, uniformy, dopisy, mapy a mnoho jiného. Interaktivní zpracování provází návštěvníky všemi expozicemi. Ti si tak mohou vyzkoušet například průchod poslepu úzkými kanály za zvuku střelby, prohlédnout si repliku betonového bunkru nebo si zajít do dobové kavárny a dopřát si malý zákusek za doprovodu tehdejších písní. V přízemí se nachází také povstalecká tiskárna, v níž jsou vystavené stále funkční tiskařské stroje ze 40. let. Návštěvníci si mohou odnést kopii listu tzv. *Biuletynu Informacyjnego* (Příloha č. 1).

Muzeum disponuje také skvělými webovými stránkami (<https://www.1944.pl/>), které přinášejí perfektně zpracovaný veškerý potřebný obsah nejen pro zájemce a návštěvníky, ale například i pro studenty a historiky. Internetové stránky muzea nabízejí nahrávky rozhovorů s bývalými povstanci, kteří vyprávějí o svých zážitcích a válečných zkušenostech. Veškerý materiál dostupný na webových stránkách lze využít k vědeckým či výukovým účelům. Za nejhodnotnější a nejpřínosnější online materiály považuji archiv tisíce fotek pořízených během povstání či zápisky z kalendáře, které popisují den po dni dvouměsíční období varšavského „masakru“. Kromě toho si zde můžeme prohlédnout také seznam všech povstalců, včetně jejich data narození a data úmrtí, pokud je známo, jejich krycí jména a případně také jejich funkci během povstání. Tento zdroj pro mě bude později velice přínosným jako výchozí text, dále jej označím zkratkou 1944.pl. Jelikož se boje

⁹ Muzeum Powstania Warszawskiego. *O nas* [online]. 28. 7. 2016, [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.1944.pl/arttykul/o-nas.4512.html>

odehrávaly v centru města, padly během povstání tisíce civilistů. Jejich seznam si lze taktéž prohlédnout na internetových stránkách i v muzeu osobně.

Při prohlídce muzea je návštěvníkům nabídnuto zakoupení audioprůvodce v téměř třiceti světových jazycích. K dispozici je samozřejmě také český audioprůvodce, který nás provází muzeem a vypráví celý příběh o povstání. Pokud jde o další materiály v expozici, např. popisky u vystavených exponátů či některé letáčky, které jsou pro návštěvníky volně k dispozici, včetně základních informací potřebných k návštěvě muzea, jsou dostupné pouze v polském a anglickém jazyce. Muzeum nabízí také obchod se suvenýry i e-shop, v němž je možné zakoupit literaturu v polském a anglickém jazyce, některé publikace také v německém či španělském.

Muzeum se kromě publikační činnosti věnuje také vzdělávacím a výzkumným programům. Za cíl si klade propagaci nejen muzea, ale také Varšavy, jejích moderních dějin a rozvoje města. Nabízí lekce o historii na téma povstání a 2. světové války v Polsku. Součástí muzea je Institut Stefana Starzyńskiego, jehož oddělení pro zahraniční projekty se zabývá propagací Varšavy jako moderního evropského města. Jeho cílem je ukázat cizincům, že Varšava je město s mimořádnou historií s mnoha zajímavými kulturními a společenskými projekty. Muzeum pořádá rovněž různé výstavy, koncerty, festivaly a jiné kulturní akce¹⁰.

2.1. Muzejní publikace a textové materiály

V této práci hrají důležitou roli materiály vydané Muzeem varšavského povstání. Co se týče tištěných zdrojů, zvolila jsem lístky z kalendáře, které popisují jednotlivé dny povstání. Kromě toho jsem vybrala také dvě monografie, jejichž autory jsou Piotr Rozwadowski, Jerzy S. Majewski a Tomasz Urzykowski. Tyto dvě knihy se obsahově i strukturou liší. Každá z nich je určena jinému typu čtenáře, ale obě jsou velice přínosné právě rozdílnou tematikou i zaměřením. Tyto publikace mi slouží jako výchozí texty, jelikož jsou psány v polském jazyce. Jak již bylo řečeno, českým zájemcům je určen pouze audioprůvodce, kterého využiji také jako primární zdroj. Jelikož nelze dohledat, kdo průvodce přeložil do češtiny, budu dále uvádět pouze „překladatel“.

¹⁰Muzeum Powstania Warszawskiego. *Oddziały Muzeum* [online]. 28. 7. 2016, [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.1944.pl/artukul/oddzialy-muzeum,4515.html>

Muzeum vydává rozsáhlé množství knih s různou tematikou. Návštěvníci si mohou koupit například monografii o historii budovy, v níž dnes sídlí muzeum; ilustrovaného průvodce muzeem s popisem expozicí, katalog předmětů nacházejících se v muzeu, různé zpěvníky s repertoárem varšavských písní, alba s fotografiemi předválečné i poválečné Varšavy a mnoho dalších.

2.1.1. Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – jazyk český¹¹

Bylo už řečeno, že muzeum nabízí pro návštěvníky audioprůvodce, dále jen AP, také v českém jazyce. Považuji ho za velmi zdařilý jak po obsahové stránce, tak i překladové. Návštěvníci muzea si díky tomu mohou poslechnout historii muzea, dozvídají se spoustu důležitých informací o dějinných událostech, které vedly k povstání, o povstání samotném i o poválečné situaci v Polsku. AP obsahuje 47 krátkých nahrávek, které jsou dohromady dlouhé okolo dvou hodin, což je minimální čas potřebný k prohlídce muzea.

Pokud jde o překladovou stránku průvodce, hodnotím ho velice pozitivně i přes drobné jazykové chyby. Po syntaktické stránce se zde vyskytují nepatrné problémy se slovosledem. I přes to, že si v češtině můžeme dovolit značnou variabilitu slovosledu, některé větné konstrukce zní lehce nepřirozeně. Příkladem chybného slovosledu může být výňatek z věty „(...) značná část povstalcům potřebného vybavení (...)“ a věta „Vyučujeme zde děti z mateřských školek a mladší žáky, kterým úměrným pro ně způsobem ukazujeme nejen dějiny, ale i nejdůležitější pro povstalce z roku 1944 hodnoty.“¹² Tento problematický jev přesně popisuje E. Lotko, který upozorňuje na fakt, že se v moderní polštině na rozdíl od češtiny hojně užívá přechodníkových přídavných jmen v polovětných vazbách. Čeština zde dává přednost vedlejší větě s určitým slovesným tvarem. Český překladatel tak může užít vedlejší větu také v případech, kdy toto přídavné jméno užitá v přívlastkové konstrukci je odděleno dalším určením od svého podstatného jména. Jedná se o tzv. obmykání, které je charakteristické pro polštinu.¹³ Muzeum mi poskytlo AP v písemné podobě, který mezitím prošel korekturou, a tak v něm lze ty samé příklady nalézt v přece jen přirozenější podobě: „(...) značná část vybavení, tak

¹¹ JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – jazyk český* [zvukový záznam audioprůvodce po expozici muzea]. [cit. 2019-07-06].

¹² Tyto citace a všechny následující pocházejí ze zvukového záznamu AP.

¹³ LOTKO, Edvard a Miroslav KOMÁREK. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*. Ostrava, 1986, s. 151.

potřebného pro povstalce, (...)“ a „Zde přednášíme a vedeme lekce pro předškoláky a mladší žáky. Ti tu způsobem odpovídajícím jejich věku poznávají nejen historii, ale také hodnoty, kterými se povstalci v roce 1944 řídili.“¹⁴

Zaměříme-li se na další syntaktické chyby z mluveného AP, dovolím si zmínit také nedodržení shody přísudku s podmětem, což můžeme vidět na příkladu „(...) se opět začíná vysílat povstalecké zprávy.“ Zde se však může jednat o chybu mluvčího.

Překladatel průvodce, bezesporu polský rodilý mluvčí, si také uspokojivě poradil s českou gramatikou. Výjimečně se v textu vyskytují chyby spojené s deklinací, kdy autor zvolil chybnou gramatickou koncovku, např. „pro **její** otce“, „uprostřed vitrín s **uniformy** a zbraněmi“. Jelikož text pravděpodobně prošel korekturou, jak jsem již uvedla výše, v opravené verzi průvodce se tak setkáváme se správnými a vhodnějšími výrazy: „pro jejího otce“ a „mezi vitrínami s povstaleckými oděvy a zbraněmi“. Dle mého názoru byla korektura skutečně nezbytná, což posuzuji na základě několika případů, kdy například věta „Během víkendů sál je určen pro individuální hosty; rodiče mohou sem přicházet se **svojími** ratolestmi a **nechávat** je pod dohledem zkušeného instruktora.“, která se potýká s gramatickými i syntaktickými chybami, působí po korektuře přirozeně: „Během víkendů je sál určený pro individuální hosty; rodiče sem mohou přivést své malé ratolesti a zanechat je pod dohledem zkušeného instruktora.“ Kromě skloňování si lze všimnout také drobné chyby při tvoření podmiňovacího způsobu, např. „než tento projekt **mohl byl** uskutečněn“. V opravené podobě je toto způsobové sloveso užito v oznamovacím tvaru, k čemuž je správně dodán infinitiv, a tak slovnímu spojení „než může být tento projekt uskutečněn“ již není co vytknout.

Po lexikální stránce je překlad téměř perfektní. Autor využívá bohatou slovní zásobu, volí vhodné lexikum a obměňuje často používané výrazy. Zde bych vytkla pouze příklad interference vlivem podobnosti češtiny a polštiny „(...) tak znějí povstalecká **hasla**“, avšak domnívám se, že se jedná opět pouze o chybu mluvčího. Výňatky „(...) je možno **sahat** na všechny exponáty“ a „(...) za doprovodu písní z **tamtoho** období“ jsou sice jazykově správně, avšak zde bych tučně zvýrazněné výrazy pozměnila. Dle mého názoru by lépe znělo např. „dotýkat se exponátů“ a „písně z onoho období“. V upravené verzi průvodce

¹⁴ JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [nepublikovaný písemný podklad pro audioprůvodce po expozici muzea].

dbá překladatel na vhodnější výběr slov, a sice „(...) při poslechu dobových písní“ a „(...) je možné dotýkat se všech exponátů“.

Při poslechu jsem se zaměřila také na konkrétní pojmy, zejména toponyma a antroponyma. Překladatel si zde poradil s překládáním i skloňováním velice zdatně. U označení městských částí ve většině případů používá slova „čtvrť“ či „část“, aby se vyhnul složitému skloňování, což hodnotím velmi kladně. Příkladem toho jsou „čtvrť Żoliborz“, „část Wola“ a „čtvrť Praga“. Za nezdařilý překlad považuji „čtvrť Střed Města“. V tomto případě bych zachovala originál a přeložila to např. *čtvrť Śródmieście*, abych v textu zachovala jednotnou podobu překladu. Překladatel upraveného průvodce tento původní termín zachoval. Jelikož se tento pojem vyskytuje v mnoha odborných publikacích různě, budu se překladu tohoto výrazu věnovat později. Překladatel uvádí mnohé názvy dvojjazyčně, což považuji za vhodný způsob překladu, např. „rozhlasová stanice Blesk, *Błyskawica*“ či „stanice Bouře, *Burza*“. V audioprůvodci se můžeme setkat také s chybným či zavádějícím překladem u výrazů „bojový vůz“ a „kulomet Blesk, *Błyskawica*“. Tyto termíny je třeba nahradit správnými výrazy, a sice bojové vozidlo a samopal.

2.1.2. Audioprůvodce po korektuře¹⁵

Díky muzeu, které mi poskytlo text audioprůvodce, jsem se mohla lépe zaměřit na jeho překladovou stránku. Na první pohled je však patrné, že text prošel úpravou, i když ne vždy tak úplně zdařilou. V první řadě jsem se zaměřila na překlad jako celek, zda se jedná opravdu jen o korekturu anebo byl text přeložen znova. Osobně se přikláním k úpravě původního textu, jelikož se v mnohém shodují, je však provedena korektura, např. výše uvedené chyby. Vzhledem k tomu, že neznám autora či autory překladu, nelze potvrdit, zda obě verze překládal tentýž člověk.

Domnívám se, že autorem první verze textu audioprůvodce je rodilý Polák. Dle mého názoru autorem druhého textu je taktéž Polák, avšak odhaduji, že druhá verze již prošla zběžnou korekturou českého rodilého mluvčího, jelikož korektor, dbal na pravidla české gramatiky, a tak v textu nelze najít téměř žádné gramatické chyby. Výjimkou je pouze

¹⁵ JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [nepublikovaný písemný podklad pro audioprůvodce po expozici muzea].

skloňování cizích jmen, např. „Kamińskiego“, „v okolí Miednego“ či „na Czerniakowu“, což je v mluveném audioprůvodci uvedeno správně. Také se zde setkáváme s chybným časováním, kdy je špatně zvolen slovesný vid, např. „německé útoky seshora **působí**, že mnoho vojáků z Mokotówa umírá“. Kromě slovesného vidu se překladatel potýká i s problematikou správného užití času. V mnoha případech je vhodnější zvolit čas minulý, např. „povstání **má** podle předpokladů **trvat** sotva pár dní“, naopak mluvená verze uvádí dle mého názoru vhodnější „mělo trvat“.

Překladatel také vypouští z vět některá slova i větné konstrukce, což ne vždy je vhodné a v některých případech to považuji za chybu, např. „Povstalci provádějí dvě velké akce útočného charakteru – v noci z 20. na 21. a 22. srpna, a také podnikají pokus o obnovení spojení Starého Města se Śródmieściem (31. srpna).“ Mluvený AP zde doplňuje informaci, kde boje probíhaly: „Povstalci provádějí dvě velké akce útočného charakteru – v noci z 20. na 21. a 22. srpna **ve čtvrti Żoliborz dvakrát útočí na Gdaňské nádraží**, (...).“ V dalším příkladu upřesňuje mluvená verze nejen časový údaj: „Tento materiál **koncem** čtyřicátých let využívají tvůrci filmu *Last days of Warsaw*, promítaného ve Spojených státech a jiných **západních** zemích.“, kdežto upravený text je vypouští: „Ve čtyřicátých letech využívají materiál tvůrci filmu *Last days of Warsaw*, promítaného ve Spojených státech a jiných zemích.“

Větší problém však vidím ve výběru slov v některých konkrétních větách. V mnoha případech bych se přiklonila spíše k původní verzi. Příkladem toho je spojení „Stalin řídí útok“. Nepovažuji to za chybný tvar, avšak Stalin osobně útok neřídil, a tak bych zvolila spíše spojení z mluveného AP „Stalin nařizuje útok“. Také výňatek z věty „udílí zповědi, a někdy vede křty a svatby“ mi připadá pro český jazyk nepřirozený a přiklonila bych se k původnímu: „zповídá, a někdy křtí a oddává“. V textu po korektuře se nachází více takových příkladů vět, které dle mého názoru mohly být konstruovány lépe anebo nemusely být znova přeloženy, a tak pokud jde o volbu vhodnějšího lexika, uvedu poslední příklad: „Většina lékařského personálu i pacientů **umírá**. Přitom je v době celého povstání nemocnice výrazně označena vlajkami Červeného kříže.“ I v tomto případě se přikláním spíše k mluvenému AP, který zdůrazňuje význam informace „Většina lékařského personálu i pacientů **je zabita**, přestože během celého povstání je tato nemocnice výrazně označena vlajkami Červeného kříže.“

Tyto výše zmíněné příklady nepovažuji za zásadně chybné ani zavádějící, naopak ve spoustě případů, včetně těch zde neuvedených, se jedná spíše o můj subjektivní názor. Avšak v upravené verzi se vyskytují i takové pojmy, které bych za chybný překlad označila, viz levý sloupec následující tabulky. V pravém sloupci uvedu, jak byly dané pojmy přeloženy původně v mluveném audioprůvodci. U těchto příkladů považuji mluvený AP za zdařilejší z lexikálního hlediska, nicméně v poznámce pod čarou napíšu u některých příkladů vhodnější znění.

AP po korektuře	Mluvený AP
pečovatelská místa	ošetřovny
pečovatelské prostředky	ošetřovací prostředky
pečovatelky	ošetřovatelky
po tzv. oblevě v roce 1956	po tzv. uvolnění ¹⁶ v roce 1956
zahájit skutečnou péči o budovu Muzea	učinit skutečná opatření k budově muzea
osud země zůstává definitivně předurčen	osud země je definitivně rozhodnutý ¹⁷
mnoho znamenitých postav	mnoho významných postav
informace jsou velmi skoupé	informace jsou velmi ubohé ¹⁸
Plánuje , že materiály shromážděné polskou exilovou vládou budou mít po válce velký význam při dokumentování zbraní okupantů.	Předpokládá , že materiály shromážděné polskou exilovou vládou budou mít po válce velký význam při dokumentaci zločinů okupantů.
soubory filmařů, fotoreportérů, radistů , novinářů	kolektivy filmařů, fotoreportérů, pracovníků rozhlasu , novinářů
generál brigády	brigádní generál
V dubnu 1943 vzniká z iniciativy Stalina v Sovětském svazu 1. divize pěchoty Tadeusze Kościuszki	V květnu 1943 vzniká z iniciativy Stalina v Sovětském svazu 1. divize pěchoty Tadeusze Kościuszki ¹⁹
7. ledna 1944 Rudá armáda překračuje předválečné hranice 2. Polské republiky	4. ledna 1944 Rudá armáda překračuje předválečné hranice 2. polské republiky
informace o nejdůležitějších událostech, které se staly toho kterého dne	informace o nejdůležitějších událostech, které se konaly konkrétního ²⁰ dne

¹⁶ Lze přeložit taktéž jako „tání“. Jedná se o metaforu převzatou od I. G. Erenburga na základě jeho novely *Tání* – POSPÍŠIL, Ivo. *Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů*. Praha, 2001, s. 49.

¹⁷ o osudu země je definitivně rozhodnuto.

¹⁸ informace jsou velmi omezené.

¹⁹ chybné skloňování cizího jména; správně „Tadeusze Kościuszka“.

²⁰ informace o nejdůležitějších událostech, které se konaly daného dne.

Abych však jen nekritizovala, vyzdvihnu ještě pár příkladů, které jsou po korektuře přeloženy lépe než v mluveném audioprůvodci. Jak tomu bylo u přechozího, opět rozdělím pojmy do sloupců, kdy vhodnější verze po korektuře bude v levém sloupci, v pravém mluvený AP s chybnými výrazy.

AP po korektuře	Mluvený AP
maršálek polského Sejmu	předseda polské sněmovny
razie	lapačky na lidi
na Východě	na dalekém Východě
noviny, které se nemají číst	noviny, které se nesluší číst
stále rostoucí německé síly	stále silnější německé síly
„pluj“ (plivej) polévka z ječmene	plivej polévka
práva válečných zajatců	práva bojovníků
vězení	káznice
region	rejon
ukořistěné vozy	trofejní vozy

2.1.3. *Kalendarium Powstania Warszawskiego*²¹

Jak již bylo řečeno, každý návštěvník si může z muzea na památku či pro informaci odnést lístky z kalendáře, dále jen LK, které začínají již od 27. července 1944, tedy pět dní před vypuknutím povstání, a končí 5. října téhož roku. Velkou nevýhodu spatřuji v tom, že nejsou určeny všem návštěvníkům, jelikož jsou napsány pouze v polském jazyce.

Lístky jsou strukturovány do kalendářové podoby, obsahují tudíž datum, den v týdnu i kdo daného dne slaví svůj svátek. Lze v nich vyčíst také předpověď počasí, hladinu vody ve Visle aj. Kromě toho se však dozvídáme důležité informace o povstání. Po obsahové stránce hodnotím tento materiál jako velice přínosný, jelikož popisuje jednotlivé dny povstání. Pro tuto práci je však vhodným zdrojem, co se týče množství vojenských termínů, varšavských toponym a dalších (Příloha č. 2).

²¹ Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Kalendarium Powstania Warszawskiego* [informační texty v expozici ve formě číslovaných lístků z kalendáře], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.

2.1.4. Piotr Rozwadowski – *Wojsko Powstania Warszawskiego*²²

Tato kniha popisuje polské ozbrojené jednotky, které se zúčastnily varšavského povstání. Jelikož dosud neexistovala žádná komplexní literatura zabývající se touto problematikou povstání, autor v této publikaci představuje složení a organizační strukturu vojsk od 1. srpna 1944 až do kapitulace povstalců ve Varšavě. Rovněž představuje vojska varšavského povstání na pozadí jejich strategické a operační situace a ukazuje organizační vztahy v období povstání. Mimo toho autor poukazuje na další, často zapomínanou stránku povstání, čímž je spolupráce a pomoc vojáků nejen podzemních organizací, ale také vojáků 1. polské armády a Polských ozbrojených sil.²³

Tuto publikaci jsem zvolila jako výchozí text díky jeho obsahové stránce. Dále jej budu označovat pouze zkratkou PR. Jedná se o knihu bohatou na termíny z oblasti vojenství, vyniká množstvím antroponym a politických i vojenských názvů organizací a nechybí zde ani varšavská toponyma. Autor do této publikace zahrnul také přehledné přílohy graficky znázorňující složení Zemské armády a strukturu povstaleckých vojsk v jednotlivých obvodech Varšavy.

2.1.5. Jerzy S. Majewski, Tomasz Urzykowski – *Przewodnik po powstańczej Warszawie*²⁴

Jak již název napovídá, tato kniha je psána ve stylu průvodce po Varšavě. Dále ji budu označovat zkratkou MU. Tento netradiční průvodce provádí čtenáře povstaleckou Varšavou, vypráví příběhy a osudy vojáků i civilistů a ukazuje válečné „památky“ z dob povstání. Autoři si kladli za cíl uchovat vzpomínky na místa, kde se odehrávaly jedny z nejkrvavějších bojů v dějinách Varšavy.²⁵

Několik desítek let po válce byla Varšava stále místem, v němž bylo možné spatřit stopy povstaleckých střetnutí, ruiny po explozích, vypálené domy či střely v omítkách. Dnes je již málo takových míst, a proto autoři této publikace vytvořili průvodce, který připomíná a ukazuje místa spojená s povstáním, jelikož si uvědomovali, že spousta těchto válečných stop by mohla být v budoucích letech zapomenuta.

²² ROZWADOWSKI, Piotr. *Wojsko Powstania Warszawskiego*. Warszawa, 2006.

²³ Srov. KUNIKOWSKI, Jerzy, recenze. ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 5.

²⁴ MAJEWSKI, Jerzy S. a Tomasz URZYKOWSKI. *Przewodnik po powstańczej Warszawie*. Warszawa, 2007.

²⁵ Ibidem, s. 8.

Nejen, že tato kniha je po grafické i obsahové stránce dle mého názoru znamenitě zpracovaná, je také užitečným zdrojem, co se týče varšavských toponym, vlastních jmen aj. Tato publikace ukazuje čtenářům podobu předválečné, povstalecké a dnešní Varšavy. Je také obohacená o vzpomínky povstalců, mapy pro lepší orientaci v tehdejší Varšavě či například slova známé povstalecké písně od Krystyny Krahelské *Hej, chłopcy, bagnet na broń!*²⁶. Můžeme zde nalézt také ukázkou a popis povstaleckých zbraní, obrněných vozidel, tiskovin a rádiových stanic.

²⁶ Ibidem, s. 138.

3. Publikace přeložené do češtiny

Podstatnou částí této práce je zaměření se na publikace určené českému čtenáři, věnované tematice varšavského povstání. I přes to, že se jedná o událost nám poměrně blízkou, vzniklo poměrně málo knih v českém jazyce zabývajících se osudem hlavního města Polska za 2. světové války. Zvolila jsem monografie psané v češtině, taktéž i zahraniční, které byly do češtiny přeloženy. Vzhledem ke specifické tematice těchto publikací se můžeme setkat s chybami týkajícími se překladu. V následujících podkapitolách krátce nastíním vybranou literaturu, o čem pojednává a jakým stylem je přeložena či napsána.

3.1. Miroslav Šnajdr – *Ohnivý most*²⁷

Jednou z vybraných publikací je *Ohnivý most* od Miroslava Šnajdra, dále jen MŠ. Tato kniha je velice specifická, jelikož se autor zabývá letectvím a leteckými operacemi na pomoc varšavskému povstání. Autor, narozený a žijící v Olomouci, vystudoval Pedagogickou fakultu na Univerzitě Palackého v Olomouci. Je vášnivým nadšencem historie letectví, zejména období druhé světové války.²⁸

I když kniha *Ohnivý most* svou tematikou vyčnívá, rozhodla jsem se ji zařadit do seznamu zvolené literatury. Jedná se o odbornou literaturu zaměřenou na letectví. Kapitoly popisují organizaci leteckého spojení či letecké stroje (např. Halifax a Liberator), avšak autor dbá také na popis politického a historického pozadí jednotlivých událostí. Věnuje se polsko-ruským vztahům před i během druhé světové války a samozřejmě také samotnému průběhu varšavského povstání.

Pokud jde o varšavská toponyma, autor zaujal dle mého názoru zdařilou taktiku. Ve většině případů zachovává originální název, před který dodá slova např. čtvrt' či ulice. Skloňuje tak pouze české výrazy a cizí slova ponechává v původním tvaru. Příkladem toho je na s. 114 „ve čtvrtích Śródmięscie a Wola“ nebo z téže strany „na rohu ulic Okopowa a Dzielna“. Autor se však pouští v některých případech do skloňování nebo dokonce ponechává polský tvar, což má za následek chybné gramatické koncovky,

²⁷ ŠNAJDR, Miroslav. *Ohnivý most*. Věrovany, 2004.

²⁸ Ibidem, text na obálce.

např. „ve čtvrtích Czerniaków a **Sadybie**“²⁹, „na **Złotej** ulici“³⁰, „na ulici **Hipoteczną**“³¹. V některých případech autor také opomíjí rozdílnou polskou diakritiku, a tak se vyskytují chyby spojené s některými toponymy. Setkáváme se zde tak s pojmy „čtvrť Mokotow“³² a „ulice Nowy Swiat“³³. Autor také chybně uvádí „čtvrť Powiśle“³⁴, kdežto dále správně používá „čtvrť Powiśle“³⁵

Poslední, co bych této knize vytkla, je ponechání polských slov v případech, kdy je na místě nahradit je českými výrazy. Jedná se především o pojmy z oblasti vojenství, např. **batalion** „Zoška“³⁶, **pluton pancerny** „Wacek“³⁷ a **grupa** „Kampinos“³⁸. Co se týče prvního pojmu, zaujalo mě, že autor termín *batalion* nepřeložil, jelikož se na téže straně vyskytuje výraz „prapor ‚Kiliński‘“. Zde bych vytkla nejednotnost přístupu. U dalších dvou příkladů navrhuji překlad „tanková četa“ a „skupina“.

3.2. Miron Białoszewski – *Památník z Varšavského povstání*³⁹

Miron Białoszewski proslul především jako poválečný básník a dramatik. Jeho tvorba vynikala experimentálností, což bylo později označováno jako lingvistická poezie. Ve svých básních využíval hovorový jazyk a mluvené slovo, popisoval obyčejné každodenní věci. Neustále zkoumal hranice jazykového systému a hledal způsob, jak správně popsat skutečnost věcí.⁴⁰ Výsledkem tohoto hledání se stala hra se slovy, což můžeme spatřit např. v básni *Mironczarnia*. Nejvýznamnějšími básnickými sbírkami Białoszewského jsou *Podoby věci (Obroty rzeczy)*, *Rovnice vrtochů (Rachunek zachciankowy)*, *Mylné vzruchy (Mylne wzruszenia)* a *Bylo a bylo (Było i było)*.⁴¹

Tento spisovatel však uspěl také na poli prozaickém. Jeho kniha *Památník z Varšavského povstání (Pamiętnik z powstania warszawskiego)*, dále jen MB, se stala

²⁹ Ibidem, s. 129.

³⁰ Ibidem, s. 129.

³¹ Ibidem, s. 130.

³² Ibidem, s. 135.

³³ Ibidem, s. 180.

³⁴ Ibidem, s. 126.

³⁵ Ibidem, s. 180.

³⁶ Ibidem, s. 126.

³⁷ Ibidem, s. 126.

³⁸ Ibidem, s. 126.

³⁹ BIAŁOSZEWSKI, Miron. *Památník z Varšavského povstání*. Praha, 1985.

⁴⁰ Culture.pl. *Miron Białoszewski* [online]. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://culture.pl/pl/tworca/miron-bialoszewski>

⁴¹ BIAŁOSZEWSKI, Miron, op. cit., s. 288.

nejvýznamnějším prozaickým dílem, které popisuje tematiku povstání. I přesto, že se jedná o beletristický text, který vyčnívá nad všemi odbornými publikacemi, rozhodla jsem se zařadit i tuto literaturu do své práce.

Zofia Stefanowska toto dílo popisuje jako vyprávění blízké hovorovému jazyku, jelikož se v něm vyskytuje mnoho hovorových výrazů a idiomů; autor užívá výpustky či krátké, často jednoslovné věty.⁴² Naopak se v textu setkáváme také s delšími souvětími a syntakticky uspořádanými větami, které plní funkci vysokého stylu, a tak to, co je v próze tradiční norma, je zde náznakem patosu.⁴³ Kromě toho také Białoszewski nadužívá ukazovací zájmena a opakuje stejná slova.⁴⁴ Příkladem toho je částečně nářeční varšavský výraz *latać*. Spolu s jeho deriváty patří podle Stefanowské k nejčastěji používaným slovům v této publikaci.⁴⁵ V polském originále se toto slovo vyskytuje opravdu hojně, avšak v českém překladu se setkáváme i s jinými výrazy. Pro zajímavost uvedu pár příkladů:

Wylatujemy.

Letíme tam

Kobiety latają, pomagają.

Ženy běhají, pomáhají.

Lecimy z tymi wiadrami.

Utíkáme s těmi kbelíky.

Zlatujemy.

Uháníme dolů.

Lecimy znów.

Znova utíkáme.

Lecimy na dół.

Letíme dolů.

*Wlatujemy.*⁴⁶

*Běžíme dovnitř.*⁴⁷

V době vypuknutí povstání mu bylo 22 let, neúčastnil se vojenského ani politického života. Byl obyčejným civilistou žijícím ve Varšavě, který zažil hrůzy povstání. Velmi jednoduše líčí ve svém díle varšavský masakr od počátku povstání až po jeho kapitulaci, který po dobu dvou měsíců zažívali civilní Varšavané. Hlavním tématem je vzájemná pomoc, ochrana jejich životů a životů jejich blízkých, útěk před bombami a udržení si víry a naděje.

⁴² STEFANOWSKA, Zofia. *Białoszewskiego "Pamiętnik z powstania warszawskiego". Teksty: teoria literatury, krytyka, interpretacja* [online]. 1973, [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: [http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_\(10\)/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_\(10\)-s128-138/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_\(10\)-s128-138.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_(10)/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_(10)-s128-138/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_(10)-s128-138.pdf)

⁴³ Ibidem, s. 137.

⁴⁴ Ibidem, s. 129.

⁴⁵ Ibidem, s. 132.

⁴⁶ BIAŁOSZEWSKI, Miron. *Pamiętnik z powstania warszawskiego*. Warszawa, 1971, s. 27.

⁴⁷ BIAŁOSZEWSKI, Miron. *Památník z Varšavského povstání*. Praha, 1985, s. 24–25.

Dílo Mirona Białoszewského z polského originálu přeložila Daniela Lehárová. Vzhledem k tomu, že se jedná o umělecký překlad, nelze ho zcela srovnávat s odbornými překlady dalších publikací. Překladatelka zvolila pro překlad krásné literatury typický postup naturalizace, aby českému čtenáři přiblížila neznámé reálie. Vznikají tak pojmy jako „ulice Chladná“ a „na rohu Železné“⁴⁸, „v Zahradní ulici“⁴⁹, „Svatokřížská“⁵⁰, „Mirovská tržnice“⁵¹, „Krakovské předměstí“⁵² či „Husí ulice“ a „Saská zahrada“⁵³. Polské označení městských čtvrtí, které nelze takto přeložit, jak lze vidět u výrazu „Povislí“⁵⁴, je zachováno, avšak podléhá transkripci. Setkáváme se zde tak s pojmy „Vola“, „Mokotov“, „Žoliboš“ a „Čerňakov“⁵⁵; „Povonzky“, „Ochota“ či „Praha“⁵⁶. U varšavské čtvrti Praga však překladatelka dbá na rozdílné předložkové vazby, a tak z textu vyplývá, že se nejedná o českou Prahu (např. „na Praze“⁵⁷).

Jediný rozdíl v jinak jednotném překladu lze spatřit u vlastního jména „Pawiak“⁵⁸, kdy překladatelka ponechává grafickou podobu a v poznámce pod čarou vysvětluje čtenáři význam toponyma. Co se týče vlastních jmen osob, v beletrii spíše postav, překladatelka i zde volí transkripci, případně přenáší do českého prostředí. Setkat se tak můžeme se jmény „Stasek“⁵⁹, „Natka“⁶⁰, „Zoška“⁶¹, „Zbyšek“⁶² či „Bára“, „Růža“ a „Mareček“⁶³. V žádném případě nelze tento způsob považovat za chybný, jedná se o jednu z možností překládání rodných jmen, což popisuje také E. Lotko. Ten mimo jiné uvádí, že úzus užívání cizích rodných jmen týkající se překládání umělecké literatury je velmi nejednotný, a tudíž nelze pro oblast užívání těchto jmen stanovit nějaká pravidla. Lotko také zmiňuje způsoby řešení této problematiky. U překladů ze slovanské literatury se tak často setkáváme právě

⁴⁸ Ibidem, s. 5.

⁴⁹ Ibidem, s. 6.

⁵⁰ Ibidem, s. 7.

⁵¹ Ibidem, s. 10.

⁵² Ibidem, s. 13.

⁵³ Ibidem, s. 20.

⁵⁴ Ibidem, s. 50.

⁵⁵ Ibidem, s. 50.

⁵⁶ Ibidem, s. 199.

⁵⁷ Ibidem, s. 22.

⁵⁸ Ibidem, s. 181.

⁵⁹ Ibidem, s. 8.

⁶⁰ Ibidem, s. 9.

⁶¹ Ibidem, s. 15.

⁶² Ibidem, s. 33.

⁶³ Ibidem, s. 115.

s řešením důsledného pravopisného a slovtvorného přizpůsobování rodných jmen jazyku překladu⁶⁴, čehož využila i tato překladatelka.

Také u názvu Białoszewského knihy se setkáváme s překladovým problémem, a sice u pojmu „varšavské povstání“, u něž je již na první pohled patrný rozdíl v psaních velkých a malých písmen v českém a polském jazyce. Odůvodnění či vysvětlení ortografie se však budu věnovat v následující kapitole.

3.3. Miloslav Jenšík – *Skoncijeme s nimi! Varšava bude zničena!: tragický příběh povstání 1944*⁶⁵

Autor proslul jako žurnalista a historik českého fotbalu a hokeje. Mimo jiné se zajímá také o dějiny druhé světové války. V případě tematiky války, autor navázal na svou dlouholetou časopiseckou tvorbu. V edici Magnetka Nakladatelství Epocha vyšly jeho knihy, např. *Stalingrad* či *Anthropoid kontra Heydrich*. Pro tuto práci jsem zvolila jeho publikaci *Skoncijeme s nimi! Varšava bude zničena!: tragický příběh povstání 1944*, dále jen MJ, která se věnuje nejen tematice varšavského povstání, ale také popisuje historické okolnosti a jejich vývoj vedoucí k povstání.

Překvapilo mě, že autor v této publikaci i odkazuje na jedny z nejvýznamnějších polských literárních děl, např. *Popiół i diament* od Jerzyho Andrzejewského či trilogie Henryka Sienkiewicze *Ogniem i mieczem*, *Potop* a *Pan Wołodyjowski*, čímž působí dojmem znalce polské literatury a historie. Bohužel i přesto na mě tato kniha nepůsobí nikterak odborně. V jeho stylu psaní spatřuji prvky, které knihu řadí spíše do publicistického či uměleckého stylu než odborného. Autor využívá (nejen v názvu knihy) velké množství vykřičníků, čímž zvyšuje expresivitu. Kromě toho zde však najdeme spoustu chyb, ať jde již o přehlédnutí či neznalost. Může se jednat například o vynechaná písmena ve slovech, např. ve jméně hrdiny *Popela a démantu Maciej Chemický*⁶⁶, což lze přisuzovat chybné práci redaktora, jelikož se může jednat o důsledek automatické kontroly pravopisu. Dále se zde setkáváme také s nejednotným zápisem antroponym, kdy v některých případech autor užil i závorčky u krycích jmen, jindy pouze

⁶⁴ LOTKO, Edvard a Miroslav KOMÁREK. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*. Ostrava, 1986, s. 100.

⁶⁵ JENŠÍK, Miloslav. *Skoncijeme s nimi! Varšava bude zničena!: tragický příběh povstání 1944*. Praha, 2011.

⁶⁶ *Ibidem*, s. 107.

uvozovky, např. plukovník Józef Szostak („Filip“)⁶⁷ a plukovník Jan Mazurkiewicz „Radosław“⁶⁸.

Autor se dle mého názoru snaží působit odborně, a tak užívá nepřeložené názvy a dále je vysvětluje, dbá na neopakování slov. Příkladem toho je pojem „Armia Krajowa (zkratka AK) čili Zemská armáda“⁶⁹. Jelikož se jedná o první zmínku v této publikaci, hodnotím tento zápis velice kladně. Autor dále uvádí a skloňuje většinou jen pojem „Zemská armáda“ nebo zkratku „AK“, např. „důstojník Zemské armády“⁷⁰ a „Velení AK“⁷¹. Za nešťastně zvolené však považuji spojení „velení **Armie Krajowé**“⁷². I když autor užil správnou gramatickou koncovku, nepůsobí tato varianta přirozeně. Takové případy navrhuji překládat, případně opět použít zkratku, jako u předchozího příkladu.

Pokud jde o skloňování cizích pojmů, respektive místních jmen, autor správně zvolil české pádové koncovky a ponechal polskou podobu slova, což český jazyk dovoluje⁷³. Vznikají tak tvary např. „v Mokotówě“⁷⁴ a „na Czerniakówě“⁷⁵. Variantní k těmto výrazům by však mohly být tvary „v Mokotowě“ a „na Czerniakowě“, kdy se při deklinaci zakončení *-ów* mění. Zde se připouštějí také tvary „v Mokotově“ a „na Czerniakově“. Kromě toponym ponechává také poměrně běžná slova podléhající českému skloňování v polském tvaru. Ta uvádí v uvozovkách, „(...) i řadoví povstalci oblékli blůzy polských i německých uniforem, všemožné montérky, bundy a ‚kurtky‘, ale nikomu nechybí na pravém rukávě bíločervená páska, často s ‚kotwicou‘ Bojujícího Polska a s označením jednotky.“⁷⁶. Na téže straně se však setkáváme také s příkladem vhodně užitých uvozevek: „Vedle ručních granátů ze známých zbrojovek jdou tu i po domácku na kolenou vyrobené ‚filipinky‘ a ‚sidolky‘; ty poslední jsou nazvané podle lahviček od čisticího prostředku, (...)“.

I když tuto knihu hodnotím poměrně kriticky, za pozitivum považuji množství pojmů z oblasti vojenství týkajících se vojenských operací, vojenských jednotek a útvarů či

⁶⁷ Ibidem, s. 62.

⁶⁸ Ibidem, s. 91.

⁶⁹ Ibidem, s. 15.

⁷⁰ Ibidem, s. 44.

⁷¹ Ibidem, s. 51.

⁷² Ibidem, s. 61.

⁷³ Internetová jazyková příručka. *Zeměpisná jména mužská zakončená ve výslovnosti na souhlásku* [online]. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=360#nadpis7>

⁷⁴ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 67.

⁷⁵ Ibidem, s. 69.

⁷⁶ Ibidem, s. 70.

zbraní. Autor správně uvádí pojem „obrněná vozidla“⁷⁷, avšak dále užil chybný výraz, a sice „obrněný vůz Kubuś“⁷⁸. Na téže straně se setkáváme s pojmem „samopal błyskawice“. U těchto dvou cizích názvů bych v první řadě zvolila kurzívu. Kromě toho je třeba uvést název samopalu velkým písmenem, dbát na správnou koncovku, případně pojem přeložit či užít transkripci.

3.4. Bohdan Hryniewicz – *Moje chlapecká válka*⁷⁹

Knihu Bohdana Hryniewicze *Moje chlapecká válka*, dále jen BH, přeložila z anglického originálu Jana Vrzalíková. Autor v ní popisuje svůj osobní příběh z doby povstání jakožto třináctiletého vojáka. Trvalo několik desítek let, než se autor žijící dnes ve Spojených státech rozhodl oživit své vzpomínky na jedno z nejhrošších období v dějinách Varšavy. Bohdan Hryniewicz toto dílo věnoval svému bratru Andrzejovi a všem chlapcům a dívkám, kteří statečně bojovali a padli během povstání.

I přesto, že tato kniha popisuje autorovy osobní vzpomínky a zkušenosti, zasazuje je do širšího kontextu a podává souhrnnou výpověď o událostech 2. světové války. Autor zobrazuje vzpomínky z relativně objektivního stanoviska, čerpá z mnoha odborných zdrojů, a tak nelze v žádném případě označit toto dílo za ne-odbornou literaturu. V epilogu knihy se dozvídáme informace z osobního života Bohdana Hryniewicze. Autor do knihy zahrnul také seznam použitých zkratk a seznam členů praporu KB „Nałęcz”, jehož byl sám členem, a to včetně jejich krycích jmen a hodností.

Obsah knihy je strukturován do několika částí popisujících počátky války, německou okupaci, samotné povstání, situaci po kapitulaci Poláků a počátky ruské okupace. V závěru knihy autor popisuje také své začátky a studium v Anglii. Bohdan Hryniewicz popisuje tyto události, organizaci podzemního života a fungování polské společnosti během povstání z poměrně širokého úhlu pohledu. Zaměřil se především na své vzpomínky na povstání, které přehledně popisuje, avšak při psaní se vyhnul osobním emocím, aby čtenářům poskytl co nejpřesnější informace.

Co se týče samotného překladu této publikace, vyskytuje se tu značné množství chyb, týkající se převážně neznalosti a chybného skloňování. V první řadě bych se zaměřila

⁷⁷ Ibidem, s. 24.

⁷⁸ Ibidem, s. 70.

⁷⁹ HRYNIEWICZ, Bohdan. *Moje chlapecká válka: Varšava 1944*. Brno, 2017.

na varšavská toponyma. Setkáváme se zde s překladem „oblast Saska Kempa“⁸⁰, „oblast Mokotów“, „oblast Czerniaków“ a „oblast Powiśle“⁸¹, což dle mého názoru způsobil překlad z anglického jazyka. V případě prvního příkladu překladatelka opominula polskou diakritiku, totéž jde-li o chybné tvary „Zoliborz“⁸² a „ulice Nowy Swiat“⁸³. Pokud by však překladatelka zvolila metodu transkripce v celém textu, byl by výraz „Saska Kempa“ vhodný (správně „Saska Kępa“). Kromě toho překladatelka zvolila podobně nešťastné skloňování u cizích výrazů. Vyskytují se tak v textu pojmy „z Wierzbowy ulice“⁸⁴, „na Barokowě ulici“⁸⁵, „na ulici Długu“⁸⁶ či „v ulici Ordynacku“⁸⁷. Zůstaneme-li u prvních dvou příkladů, překladatelka si pravděpodobně neuvědomila, co daná slova v polštině znamenají ani o jaký slovní druh se jedná. Polsky by dané výrazy zněly „z ulicy Wierzbowej“ a „na ulicy Barokowej“. Zde se jedná o adjektiva, nikoli substantiva, a proto měla překladatelka užít jinou gramatickou koncovku. Správně by tak bylo „z Wierzbowé ulice“ a „na Barokowé ulici“, avšak zde doporučuji cizí slova neskloňovat a užít slovní spojení „z ulice Wierzbowa“ a „na ulici Barokowa“. Stejně tak bych postupovala u dalších případů, což znamená „na ulici Długa“ a „v ulici Ordynacka“. Co se týče posledního příkladu, autorka na téže straně použila tvar „po Ordynačce“, čímž dle mého názoru chtěla zdůraznit běžnou mluvu vypravěče. Avšak jedná se spíše o chybnou interpretaci, jelikož „Ordynacka“ je derivátem slova „ordynat“⁸⁸, česky by bylo tudíž „Ordinátská“, a tak nelze tento výraz použít v takové formě.

Také bych překladatelce vytkla nejednotnost překladu. Překvapilo mě, že se překladatelka rozhodla pro překlad některých názvů ulic, dle mého názoru nikterak známé ani významné ulice, např. „ulice Krále Alberta“⁸⁹ a „Orlí ulice“⁹⁰; a naopak u ulic, které mají v češtině ustálený překlad, ponechala polský tvar, např. „bulvár Krakowskie Przedmieście“⁹¹ a „ulice Nowy Swiat“⁹².

⁸⁰ Ibidem, s. 160.

⁸¹ Ibidem, s. 163.

⁸² Ibidem, s. 163.

⁸³ Ibidem, s. 85.

⁸⁴ Ibidem, s. 98.

⁸⁵ Ibidem, s. 102.

⁸⁶ Ibidem, s. 118.

⁸⁷ Ibidem, s. 85.

⁸⁸ Słownik języka polskiego PWN. *ordynacka - definicja, synonimy, przykłady użycia* [online]. [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/ordynacka.html>

⁸⁹ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 92.

⁹⁰ Ibidem, s. 110.

⁹¹ Ibidem, s. 144.

⁹² Ibidem, s. 85.

Jak již bylo řečeno, kniha je doplněna tabulkou se jmény členů praporu KB „Nałęcz”. Jména v tabulce jsou napsána bez polské diakritiky a hodnosti osob jsou uvedeny českou zkratkou, což může být zavádějící, jelikož české hodnosti nejsou identické s polskými. Překladatelka pravděpodobně připodobnila polské hodnosti k českým, což můžeme vidět na příkladu „voj./des.“⁹³. V jiných případech je však otázkou, zda se jedná o hodnost, kterou využívali při povstání, nebo jejich nejvyšší dosažená.

3.5. Jiří Friedl – *Dějiny Polska*⁹⁴ a Marcell Kosman – *Dějiny Polska*⁹⁵

V této práci vycházím taktéž z publikací, které se zaměřují na obecné dějiny Polska. Jelikož pokrývají rozsáhlou tematiku zahrnující dějiny Polska několika desítek let či staletí, zaměřím se zde na porovnání poze kapitol pojednávajících o tematicke 2. světové války a varšavského povstání. Vycházím především z publikací *Dějiny Polska* od M. Kosmana, dále jen MK, které přeložil z polského originálu Jan Vitoň, a *Dějiny Polska* od autorů J. Friedl, T. Jurek, M. Řezník a M. Wihoda, dále jen JF. Kapitulu zaměřenou na dějiny 20. století v Polsku napsal Jiří Friedl.

Tyto dvě publikace popisují především politickou, organizační a vojenskou strukturu válečného Polska. Obě knihy se ve většině případů shodují v překladu pojmů, které se v českých nebo v česky psaných publikacích vyskytují různě. Drobné rozdíly můžeme spatřit například u pojmu „Kierownictwo Dywersji“. Jan Vitoň uvádí překlad „Řízení diverze (*Kierownictwo Dywersji*), známé pod zkratkou Kedyw“⁹⁶. I u MJ můžeme spatřit pojem „řízení“, avšak tato varianta mi připadá neadekvátní, minimálně jde-li o psaní velkých písmen: „Kedyw, plným jménem Kierownictwo dywersji komendy głównej Armii Krajowej čili řízení diverzních akcí, podřízené přímo hlavnímu velitelství AK“⁹⁷. JF však užil překlad „Vedení diverze (*Kierownictwo Dywersji – Kedyw*)“⁹⁸, což považuji za vhodnější, jelikož význam slova *kierownictwo* vysvětluje Doroszewski jako „zespól ludzi stojących na czele jakiejś instytucji, organizacji, (...)“⁹⁹, čemuž odpovídá české slovo „vedení“, dle Slovníku spisovného jazyka českého „lidé, skupina lidí, kteří něco vedou,

⁹³ Ibidem, s. 271.

⁹⁴ FRIEDL, Jiří, Tomasz JUREK, Miloš ŘEZNÍK a Martin WIHODA. *Dějiny Polska*. Praha, 2017.

⁹⁵ KOSMAN, Marcell. *Dějiny Polska*. Praha, 2011.

⁹⁶ Ibidem, s. 316.

⁹⁷ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 50.

⁹⁸ FRIEDL, Jiří a kol., op. cit., s. 496.

⁹⁹ Wielki słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego PWN. *kierownictwo* [online]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/kierownictwo;5439203.html>

spravují, řídí¹⁰⁰. S touto variantou překladu se můžeme setkat také u Normana Daviese, který uvádí „Vedení diverzních operací (Kedyw)“¹⁰¹.

Rozdílný překlad najdeme také u výrazu „Bataliony Chłopskie“. Obě publikace zachovávají v kulatých závorkách kurzívou polský tvar, avšak slovo *chłopskie* překládají odlišně. Jiří Friedl uvádí označení „Selské prapory“¹⁰², kdežto Jan Vitoň použil překlad „Rolnické prapory“¹⁰³. Významově slovo *chłopskie* přeložily obě publikace správně. V českém kontextu se nic podobného tomuto uskupení nevyskytuje, a tak nelze navrhnout vhodnější překlad. Ustálenější verzí je však pojem „Selské prapory“, s nímž se můžeme setkat také u Normana Daviese¹⁰⁴.

Co se týče překladu místních jmen, Jan Vitoň použil vhodnou a snadnou taktiku. Užívá označení „čtvrť“ a „předměstí“. Vznikají tak pojmy „čtvrť Mokotów“, „čtvrť Wola“ či „čtvrť Śródmieście“¹⁰⁵ a „předměstí Czerniaków“ a „předměstí Powisli“¹⁰⁶. Taktéž je tomu i u označení městské části Praga, také autor Jiří Friedl užívá pojem „předměstí Praga“¹⁰⁷.

3.6. Maciej Ruczaj – *Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944*¹⁰⁸

Editor Maciej Ruczaj v knize *Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944*, dále jen MR, shromáždil speciálně pro českého čtenáře neobyčejné příběhy obyčejných lidí vyprávějících osobní zážitky a zkušenosti z období povstání ve Varšavě. Podstatu této publikace tudíž tvoří výběr reportáží a historických esejů, které vypráví příběhy jednotlivců z jiného, méně častého úhlu pohledu. V úvodu této knihy se čtenář seznamuje s historickými a mezinárodními souvislostmi a válečnými osudy Varšavy a

¹⁰⁰ Slovník spisovného jazyka českého. *vedení* [online]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: https://sjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=veden%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla&hsu_bstr=no

¹⁰¹ DAVIES, Norman, op. cit., s. 182.

¹⁰² FRIEDL, Jiří a kol., op. cit., s. 495.

¹⁰³ KOSMAN, Marceli, op. cit., s. 316.

¹⁰⁴ DAVIES, Norman, op. cit., s. 147.

¹⁰⁵ KOSMAN, Marceli, op. cit., s. 325.

¹⁰⁶ Ibidem, s. 325.

¹⁰⁷ FRIEDL, Jiří a kol., op. cit., s. 501.

¹⁰⁸ RUCZAJ, Maciej, ed. *Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944*. Polanka nad Odrou, 2015.

jejích obyvatel. Nechybí zde ani filozofické zamyšlení nad smyslem povstání, i když důraz je kladen právě na osudy obyčejných lidí, povstalců i civilistů.¹⁰⁹

Publikace je doplněna o DVD, které nabízí ke zhlédnutí jedinečný film *Varšavské povstání* složený výhradně z restaurovaných autentických záběrů. Jsou upraveny a sestříhány tak, aby vyprávěly ucelený příběh reportérů, kteří dokumentovali průběh povstání. Snímek vznikl pod záštitou Muzea varšavského povstání a je označován jako „první non-fiction válečné drama na světě“.¹¹⁰

I přesto, že se na překladu podílelo více překladatelů (Anna Plasová, Martin Veselka, Michala Benešová a Josef Mlejnek), působí překlad této publikace jednotným dojmem, což lze přisuzovat redaktorce Monice Horsákové. Co se týče varšavských toponym, vyskytují se v této knize desítky názvů ulic, náměstí, městských čtvrtí atd. Překladatelé hojně využívají pro městské části označení „čtvrť“, např. „čtvrť Praga“, „čtvrť Mokotów“ či „čtvrť Czerniaków“¹¹¹. Při první zmínce uvádějí toto slovo „čtvrť“, aby čtenář lépe pochopil, co cizí výraz představuje, dále zmiňují toponyma již samostatně. Myslím si, že se jedná o jednu z mála publikací, v níž se vyskytuje správné skloňování, např. již zmiňované názvy městských částí („v Żoliborzi“ a „v Czerniakowě“¹¹²), názvy ulic („ulice Kilińského“¹¹³, „na rohu Świętokrzyské a Marszałkowské“¹¹⁴ či „v Dzielné ulici“¹¹⁵) a názvy náměstí („náměstí Lublinské unie“¹¹⁶, „náměstí Kazimíra Velikého“¹¹⁷, „Starynkiewiczovo náměstí“¹¹⁸, „náměstí Spasitele“¹¹⁹ či „náměstí Tří křížů“¹²⁰).

Kromě toponym je tato kniha také bohatým zdrojem vojenských termínů, názvů organizací vystupujících během druhé světové války v Polsku nebo jmen nejdůležitějších osob varšavského povstání včetně jejich pseudonymů. Pro ukázkou, zůstaneme-li u vojenství, bych zvolila např. „samopaly Sten a *Błyskawica*“¹²¹; „granáty zvané *filipinki*, *sidolówki* (sidolovky) a *karbidówki* (karbidovky)“¹²²; „*Szary Wilk* (Šedý vlk), původně

¹⁰⁹ Ibidem, s. 8.

¹¹⁰ Ibidem, s. 9-10.

¹¹¹ Ibidem, s. 20.

¹¹² Ibidem, s. 29.

¹¹³ Ibidem, s. 6.

¹¹⁴ Ibidem, s. 20.

¹¹⁵ Ibidem, s. 74.

¹¹⁶ Ibidem, s. 104.

¹¹⁷ Ibidem, s. 92.

¹¹⁸ Ibidem, s. 100.

¹¹⁹ Ibidem, s. 104.

¹²⁰ Ibidem, s. 109.

¹²¹ Ibidem, s. 19.

¹²² Ibidem, s. 19.

zvaný *Jaś* (Honzík) – polopásový obrněný transportér SdKfz 251¹²³; nebo „spojárky (*kanalówki*)“¹²⁴. Velice pozitivně hodnotím závorky u cizích pojmů, které buď vysvětlují daný výraz, nebo překladatelé uvádějí v závorkách jejich doslovný překlad.

Jak již bylo řečeno, setkáváme se v tomto díle také s mnoha antroponymy. Překladatelé ponechávají jména v polském tvaru, avšak jejich krycí jména uvádí každý z nich jiným způsobem. Dle mého názoru jsou všechny způsoby vhodné, ale při redakci celého díla bych se zaměřila na sjednocení stylu u všech částí. Tento problém považuji za následek nedůsledné redakce. Překladatelka Anna Plasová zmiňuje osoby s jejich přezdívkami v kulatých závorkách, např. „gen. Tadeusz Komorowski (krycí jméno Bór)“ a „Jan Stanisław Jankowski (krycí jméno Soból)“¹²⁵; „rotmistr Henryk Roycewicz (krycí jméno Leliwa)“ a „mjr. Bernard Romanowski (krycí jméno Wola)“¹²⁶ či „poručík Jan Rodowicz (krycí jméno Anoda)“¹²⁷. U překladatele Martina Veselky si můžeme všimnout jiné taktiky, a sice bez kulatých závorek a v počestěné podobě, např. „Tadeusz Arak, krycí jméno Mstivoj“¹²⁸; „poručík Zdzisław Zołociński, krycí jméno Petr“¹²⁹ a „velitel Michał Panasik, zvaný Šťastný“¹³⁰. Překladatelka Michala Benešová uvádí přezdívky taktéž v kulatých závorkách jako Anna Plasová, např. „Janina Rozecká (krycí jméno Dora)“¹³¹ a „Roman Padlewski (krycí jméno Skorupka)“¹³².

3.7. Norman Davies – *Boj o Varšavu: Povstání Poláků proti nacistům 1944*¹³³

Norman Davies se řadí mezi nejvýznamnější současné historiky věnující se evropským dějinám. Je známý především díky svým publikacím o historii Polska a Velké Británie. Polským dějinám jsou věnovány mj. dvě rozsáhlé publikace. První z nich, *God's Playground (Boží hřiště)*, se zaměřuje na komplexní přehled tisícleté polské historie. Jedná se o sbírku esejů, která byla poprvé koncipována v 70. letech minulého století. Vyšla o několik let později, v prosinci 1981, a v Polsku byla oficiálně vydána až v roce 1989

¹²³ Ibidem, s. 20.

¹²⁴ Ibidem, s. 28.

¹²⁵ Ibidem, s. 19.

¹²⁶ Ibidem, s. 26.

¹²⁷ Ibidem, s. 32.

¹²⁸ Ibidem, s. 65.

¹²⁹ Ibidem, s. 75.

¹³⁰ Ibidem, s. 76.

¹³¹ Ibidem, s. 103.

¹³² Ibidem, s. 105.

¹³³ DAVIES, Norman. *Boj o Varšavu: povstání Poláků proti nacistům 1944*. Praha, 2005.

po pádu komunismu. Autor sám o své práci tvrdí, že je plná chybně uvedených polských jmen a termínů, jelikož text nebyl zkontrolován polským editorem.¹³⁴

Druhá z jeho knih, *Heart of Europe: A Short History of Poland (Polsko. Dějiny národa ve středu Evropy)*, popisuje historii v obráceném chronologickém pořadí. Kapitoly jsou tak uspořádány netradičně, od současných dějin postupujících dále ve snaze objasnit čtenáři, jak se minulost promítá do polské současnosti. Autor je toho názoru, že tato monografie nikdy nezískala řádné uznání. Mnozí čtenáři se domnívali, soudě podle anglického názvu, že se jedná jen o zkrácenou verzi předchozí publikace. Tato kniha však obsahuje rozšířené eseje o polských kulturních a politických tradicích. V podkapitole *Pavoučí sítě a galejníci* autor popisuje systematickou, nekompromisní a elegantní destrukci komunistického systému.¹³⁵

Důležitou monografií Normana Daviese pro moji práci je však kniha popisující varšavské povstání, *Rising '44, The battle for Warsaw (Boj o Varšavu: Povstání Poláků proti nacistům 1944)*, dále jen ND. Autor v roce 1994 sledoval 50. výročí varšavského povstání, ke kterému tehdy nebyla vydána žádná nová publikace, která by popisovala tuto nejtragičtější událost v novodobých dějinách Polska. Rozhodl se proto, že tuto mezeru vyplní on sám a o deset let později, u příležitosti otevření Muzea varšavského povstání, vydal svoji publikaci v polském jazyce.¹³⁶ Tematika varšavského povstání, válečného úsilí a neobyčejná statečnost obyvatel Varšavy se díky tomuto dílu dostaly do evropského povědomí.

Norman Davies se ve své knize nezabývá morální podstatou povstání, a tedy otázkou, zda bylo správné či nikoliv v této podobě zahájit boj proti nacistům. Popisuje některé důležité bojové akce, avšak neposuzuje tuto událost z vojenského hlediska. Jeho hlavním cílem při psaní monografie bylo vyprávět příběh této nešťastné události. Recenzent Andrzej Bąkowski nehodnotí tuto publikaci jako výrazně převratnou, právě pokud jde o historická fakta povstání, jeho průběh a tragický konec, avšak považuje ji za důležitý

¹³⁴Norman Davies. *God's Playground, A History of Poland* [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://www.normandavies.com/books/gods-playground/?lang=en>

¹³⁵Norman Davies. *Heart of Europe, A Short History of Poland* [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://www.normandavies.com/books/heart-of-europe-/?lang=en>

¹³⁶ Norman Davies. *Rising '44, The Battle for Warsaw* [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://www.normandavies.com/books/rising-44/?lang=en>

zdroj z politického, morálního a vlasteneckého hlediska.¹³⁷ Norman Davies si zde klade také důležitou otázku, proč spojenci neposkytli Varšavě pomoc, která by povstalcům umožnila dosáhnout jejich cílů a především osvobodit město od nacistické tyranie.

Knih je rozdělena do tří částí, které popisují počátky druhé světové války a situaci před povstáním, samotné povstání a v neposlední řadě kapitulaci Polska a poválečnou situaci. Je také doplněna mnohými přílohami, např. mapami Polska znázorňujícími polské území během Polsko-litevské unie¹³⁸, Polské republiky v letech 1918-1939¹³⁹ aj.; texty a notami písně *Warszawianka*¹⁴⁰; hranicemi varšavského ghetta¹⁴¹, různými karikaturami, řadou fotografií, atd. V této publikaci také nalezneme přílohu s rejstříkem jmen a názvů, které se vyskytují v textu¹⁴², včetně seznamu zeměpisných názvů v českém i původním jazyce¹⁴³. To považuji za velice vhodné řešení, které lze doporučit pro všechny publikace tohoto druhu, jelikož v celé knize se setkáváme pouze s označením osob, jako jsou např. poručík „Mák“¹⁴⁴ a kapitán „Motyl“¹⁴⁵. Nebýt této přílohy, autor by tak uváděl neúplné informace a čtenář by musel pracně dohledávat tato důležitá jména osob v jiných zdrojích.

Pokud jde o překladovou stránku této publikace, je třeba autorovi vytknout doslovný překlad pseudonymů osob a toponym, z čehož vycházeli i čeští překladatelé Miroslava a Aleš Valentovi. Přestože tyto pojmy podléhají anglicizaci a následnému počestřování, podařilo se českým překladatelům uvádět téměř správné významy. Za chybný překlad toponym však považuji „Husí farma“¹⁴⁶. Bez dodatečného vysvětlení je tento pojem velmi zavádějící, nicméně se v této publikaci vyskytuje vícekrát, a tak se na s. 218 setkáváme s pojmem „koncentrační tábor Husí farma“. Dále bych vytkla překlad „ulice Na Zboží“¹⁴⁷ (polsky *ulica Towarowa*, doslovně lze přeložit „ul. Nákladová“), „v Okružní ulici“¹⁴⁸

¹³⁷ BAŃKOWSKI, Andrzej. *Norman Davies: „Powstanie 44”* [online]. 2004, [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: [http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Palestra/Palestra-r2004-t49-n9_10\(561_562\)/Palestra-r2004-t49-n9_10\(561_562\)-s108-111/Palestra-r2004-t49-n9_10\(561_562\)-s108-111.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Palestra/Palestra-r2004-t49-n9_10(561_562)/Palestra-r2004-t49-n9_10(561_562)-s108-111/Palestra-r2004-t49-n9_10(561_562)-s108-111.pdf)

¹³⁸ DAVIES, Norman, op. cit., s. 565.

¹³⁹ Ibidem, s. 566.

¹⁴⁰ Ibidem, s. 569.

¹⁴¹ Ibidem, s. 572.

¹⁴² Ibidem, s. 615.

¹⁴³ Ibidem, s. 618.

¹⁴⁴ Ibidem, s. 323.

¹⁴⁵ Ibidem, s. 326.

¹⁴⁶ Ibidem, s. 95.

¹⁴⁷ Ibidem, s. 245.

¹⁴⁸ Ibidem, s. 351.

(pol. *ulica Okragła*), „na ulici Rozloučení“¹⁴⁹ (pol. *ulica Rozbrat*) či „Špitální ulice“¹⁵⁰ (pol. *ulica Szpitalna*). Dle mého názoru není vhodné, aby tyto výrazy v odborné literatuře podléhaly bohemizaci, avšak v tomto případě se jedná o sporné téma. Nepovažuji to za chybu, jelikož překladatelé dbali o dodržení autorova charakteristického stylu, avšak je třeba tato toponyma správně překládat.

Zůstaneme-li ještě u místních jmen, překladatelé užívají pro jeden pojem různá označení. Příkladem toho je překlad toponyma *Plac zamkowy*, který je v jednom případě přeložen jako „Zámecké náměstí“¹⁵¹, v jiném „Hradní náměstí“¹⁵². Stejným příkladem je také překlad „Trojkřížní náměstí“¹⁵³ a „náměstí Tří křížů“¹⁵⁴, nebo „Szustrova ulice“¹⁵⁵ a „Šustivá ulice“¹⁵⁶. Překladatelům bych vytkla také překlad pojmu „plac Na Rozdrożu“, a sice „Rozcestní náměstí“¹⁵⁷, a také překlad ulice „Novosvětská“¹⁵⁸, který nepovažuji vyloženě za chybný, v češtině je ustálený výraz „ulice Nový Svět“. V případě prvního pojmu by bylo dle mého názoru vhodnější „náměstí Na Rozcestí“.

Tuto knihu doporučuji převážně z důvodu tematiky a rozsahu, dle mého názoru je vhodným historickým zdrojem. Kromě toho nabízí také nevšední pohled na tyto události, jelikož je autor nahlíží z jiného úhlu, jak již bylo řečeno. Vzhledem k zaměření této práce, tuto knihu vnímám jako dobrý zdroj z oblasti místních a vlastních jmen, i přestože nesouhlasím s doslovným překladem u odborného stylu. Co však považuji za velice vhodné, je příloha popisující jednotky Zemské armády, které jsou ponechány v polském jazyce. V závorce překladatelé uvádějí český překlad, např. jednotky „Parasol“ (Deštník), „Czata 49“ (Hlídka 49), či „Miotła“ (Metla)¹⁵⁹; pěší pluk „Dzieci Warszawy“ (Děti Varšavy), „Żbik“ (Zubr) a „Żyrafa“ (Žirafa)¹⁶⁰.

¹⁴⁹ Ibidem, s. 325.

¹⁵⁰ Ibidem, s. 325.

¹⁵¹ Ibidem, s. 223

¹⁵² Ibidem, s. 296

¹⁵³ Ibidem, s. 621

¹⁵⁴ Ibidem, s. 325

¹⁵⁵ Ibidem, s. 358.

¹⁵⁶ Ibidem, s. 621.

¹⁵⁷ Ibidem, s. 245.

¹⁵⁸ Ibidem, s. 245.

¹⁵⁹ Ibidem, s. 586.

¹⁶⁰ Ibidem, s. 587.

4. Překlad problematických pojmů a termínů

V této kapitole se zaměřím na problematické pojmy z oblasti toponym, antroponym, termíny z oblasti vojenství aj. Jak jsem již krátce nastínila v předchozí kapitole, autoři či překladatelé se často potýkají s překladovými problémy, vznikají tak chyby týkající se buď přímo překladu anebo například skloňování. Nyní se tedy budu zabývat již konkrétními pojmy tříděnými nikoli podle jednotlivých publikací, ale podle konkrétních jevů napříč publikacemi. Především se zaměřím na chybné výrazy, dále vyzdvihnu ty autory a překladatele, kteří naopak použili správný překladatelský postup, případně navrhu vhodnější či ustálenější variantu.

4.1. Pojem *Powstanie Warszawskie*

V první řadě je třeba zmínit pojem „varšavské povstání“. S problémem psaní velkých písmen se potýkají také v polštině, kdy je možné uvádět dvě varianty. První z nich je „*Powstanie Warszawskie*“, kdy z důvodu projevu úcty píšeme velká písmena¹⁶¹. Podle pravopisných pravidel polského jazyka se za chybné nepovažuje ani „*powstanie warszawskie*“, jelikož uvádějí, že názvy historických událostí jsou psány malými písmeny¹⁶². Stejně je tomu i v českém jazyce. Pravidla českého pravopisu umožňují psát významné dějinné události s velkým písmenem, a tak není chybné „Varšavské povstání“¹⁶³. Toto řešení dokonce převažuje v prostudovaných publikacích. Miloslav Jenšík, Maciej Ruczaj, Jiří Friedl i Bohdan Hryniwicz uvádějí název povstání s velkým písmenem, pouze u Normana Daviese a Miloše Řezníka se můžeme setkat s variantou „varšavské povstání“ malým písmem.

4.1.1. Pojem *Muzeum Powstania Warszawskiego*

S pojmem „varšavské povstání“ souvisí také ortografie názvu samotného muzea. I zde se potýkáme s dvojnásobným řešením. Jelikož v polském jazyce jsou jiná ortografická a syntaktická pravidla, je třeba pojem „*Muzeum Powstania Warszawskiego*“ přizpůsobit českým pravidlům. Osobně se přikláním k překladu „*Muzeum varšavského povstání*“.

¹⁶¹ Słownik języka polskiego PWN. *Wyrazy i wyrażenia Ojczyzna, Kraj, Orzeł Biały, Naród (...)* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/zasady/99-19-3-Wyrazy-i-wyrazenia-Ojczyzna-Kraj-Orzel-Bialy-Narod:629420.html>

¹⁶² Słownik języka polskiego PWN. *Nazwy wydarzeń lub aktów dziejowych* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/zasady/105-20-6-Nazwy-wydarzen-lub-aktow-dziejowych:629427.html>

¹⁶³ Internetová jazyková příručka. *povstání* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=povst%C3%A1n%C3%AD#bref2>

S touto variantou se můžeme setkat například v průvodci po Varšavě¹⁶⁴. U překladu Bohdana Hryniewiczze¹⁶⁵, Macieje Ruczaje¹⁶⁶ či v průvodci Polskem od Pavla Trojana¹⁶⁷ se setkáváme s variantou „Muzeum Varšavského povstání“. Jak jsem již zmínila, pravidla českého pravopisu dovolují psát „Varšavské povstání“, a tak tento překlad není chybný. Cestovatelské blogy, průvodce či jiné ne odborné materiály mnohdy uvádějí chybnou ortografii, např. „muzeum Varšavského povstání“ nebo dokonce „Muzeum Varšavského Povstání“, případně ponechávají původní název v polštině¹⁶⁸.

4.2. Toponyma

Tato podkapitola je věnována problematice překladu varšavských toponym. Právě v případě překladu místních jmen, mnozí autoři a překladatelé často chybují. U překladu zeměpisných jmen je důležité určit v první řadě povahu daného textu. Poté se překladatel rozhoduje, zda pojmy ponechá v původní podobě, případně počeští či přeloží. Obecně řečeno, vyskytují-li se v textu názvy světadílů, států, velkých přírodních objektů, jako jsou moře, pohoří aj., pak tato toponyma překládáme, např. „Polsko“. Naopak jednotlivé osady a přírodní útvary, jako jsou hory, řeky aj., jsou zásadně ponechány v původním tvaru. Výjimkou jsou však některé případy jmen, která jsou odedávna počeštěná a ustálená v českém jazyce, např. „Varšava“, „Visla“.¹⁶⁹ V této podkapitole se však zaměřím převážně na překlad městských částí, ulic a náměstí a jiných významných míst ve Varšavě.

Při překládání toponym z cizích jazyků lze postupovat několika způsoby, při nichž se užívají překladatelské transformace. Co se týče překládání místních jmen z polského jazyka, měla by zde být užita zásadně transpozice latinky, neboť tu užíváme při překladu jmen z jazyků užívajících latinku. Toponyma psaná latinkou přenášíme (transponujeme) se všemi rozlišovacími znaménky. Tento způsob naprostého uchování všech rozlišovacích znamének vyžadují zeměpisné mapy a odborná literatura. V beletrii a v novinách by přísné požadování všech znamének působilo typografické potíže, a tak se zde dříve připouštěly odchylky.¹⁷⁰ Nicméně v dnešní době digitalizace tisku nedochází k těmto potížím, proto

¹⁶⁴ *Varšava*. Brno, 2018, s. 72.

¹⁶⁵ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 156.

¹⁶⁶ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 9.

¹⁶⁷ TROJAN, Pavel. *Polsko*. Praha, 2016, s. 75.

¹⁶⁸ *Polsko: inspirace na cesty*. Brno, 2020, s. 72.

¹⁶⁹ ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky: (nauky o vlastních jménech zeměpisných)*. Praha, 1966, s. 71-72.

¹⁷⁰ *Ibidem*, s. 75.

by se originální polské znaky měly v publicistickém stylu zachovat. V umělecké literatuře však platí možnost naturalizace z důvodu srozumitelnosti a čitelnosti. Při překládání beletrie si můžeme dovolit nahrazovat polská diakritická znaménka českými, jelikož je nelze vypouštět, např. polské *z* přepisujeme jako *ž*, polské *ń* jako *ň* (Žeraň) a polské *ą* jako *on* (Povonzky).

4.2.1. Městské části Varšavy

Jako první se zaměřím na překlad varšavských městských částí. Ve většině překladů toponym označující čtvrtě Varšavy zvolili překladatelé správné označení i skloňování, pokud to daný případ vyžadoval. Osobně se přikláním k variantě nepřekládat cizí názvy v odborné literatuře. Nejvhodnějšími způsoby překladů jsou dle mého názoru ty, které uvádějí před cizím slovem právě výrazy „čtvrť“ či „část“, případně „předměstí“, které ve větách skloňují a cizí výraz tak nepodléhá deklinaci. Jak jsem již u BH vytýkala, překladatelovo označení městské části za „oblast“ považuji za chybné.

U označení městské části Praga se nejčastěji setkáváme právě s pojmem „předměstí“. Překladatelka publikace *Půl století dějin Polska 1939-1989*¹⁷¹ od Andrzeje Paczkowského, Petruška Šustrová, při prvních zmínkách užívá označení „předměstí“¹⁷² i „čtvrť“¹⁷³, dále však zmiňuje pouze samotný výraz Praga, který podléhá skloňování, a tak vznikají výrazy jako „v Praze“¹⁷⁴ či „na Pragu“¹⁷⁵. Abychom rozlišili při deklinaci, zda se jedná o českou Prahu či varšavskou Pragu, je třeba dbát na správné předložkové vazby. Proto výraz „v Praze“ je chybný, jelikož překladatelka nepíše o české Praze. Zde bych vždy doporučila užít právě již zmiňované označení pro městské části a vyhnout se problematickému skloňování.

Pokud by překladatel zvolil užití toponym v původním tvaru a následně je skloňoval, je třeba, aby tato slova, která by mohla být cílovému čtenáři nesrozumitelná, uvedl alespoň vysvětlivkami. Tím čtenáře upozorní, zda se jedná o název města, vesnice, čtvrtě či třeba ulice. V případě skloňování čtvrtí jako Mokotów, Czerniaków, Wilanów a dalších, jak již bylo řečeno, česká pravidla povolují tato toponyma skloňovat se zachováním původní

¹⁷¹ PACZKOWSKI, Andrzej. *Půl století Polska: 1939-1989*. Praha, 2000.

¹⁷² Ibidem, s. 73.

¹⁷³ Ibidem, s. 75.

¹⁷⁴ Ibidem, s. 75.

¹⁷⁵ Ibidem, s. 76.

podoby slova, taktéž s alternací, kdy se *-ów* mění na *-ow*. Při skloňování je však třeba dbát na správné gramatické koncovky. Správně by tak byly například vyskoňované výrazy „z Wilanówa“ i „z Wilanowa“, připouští se také „z Wilanova“.

Překladatel musí vždy dbát o ucelený překlad a v celém textu důsledně užívat způsob, který si zvolil na začátku. U odborného překladu by neměl volit doslovné převádění, např. chybně přeložené „Střed Města“, s čímž se můžeme setkat v audioprůvodci i u MB. Dle mého názoru se jedná o nejproblematictější toponymum. V AP po korektuře se tak setkáváme již s vhodnou variantou „Śródmieście“. Označení „Střed Města“ považuji za zavádějící, jelikož v opravené verzi AP se tak setkáváme v jednom případě se zobecněním, a sice „v centru města“ oproti původnímu označení „ve Středu Města“. Za vhodné nepovažuji ani „Středoměstí“ od ND a MJ. Miloš Řezník užil překlad „Střední Město (Śródmieście)“¹⁷⁶. Zde pozitivně hodnotím alespoň uvedení původního tvaru v závorce. Původní tvar zachovává taktéž MŠ, avšak při skloňování nepřevádí polské gramatické koncovky, a tak se můžeme v tomto textu setkat se skloňováním „ve Śródmieściu“¹⁷⁷ či „do Śródmieścia“¹⁷⁸.

Dalším příkladem počešťování je toponymum „Stare Miasto“. To je však v češtině ustálené, a tak překlad „Staré Město“ nepovažuji za chybné, avšak doporučuji vždy uvádět v kontextu, aby nebyl tento výraz matoucí. Ze všech prostudovaných publikací pouze MŠ uvádí původní tvar. Stejným příkladem je také „Nowe Miasto“, česky „Nové Město“. Zůstaneme-li ještě u počešťování, zmínila bych poslední příklad, a tím je překlad čtvrtě „Powiśle“. Zde se část překladatelů přiklání k ponechání původního tvaru, někteří překladatelé užívají pojem „Povislí“. Osobně bych doporučila tento výraz nepřekládat a užít slovní spojení „čtvrť Powiśle“, s čím se můžeme setkat například u MR.

Níže uvedu původní tvary všech toponym označujících městské části, s jejichž překlady se můžeme setkat v česky psaných publikacích, včetně jejich skloňované podoby. Paralelně s nimi uvedu tu nejlepší českou variantu, případně navrhu vhodnější překlad (označeno AK). Dle mého názoru si s toponymy nejlépe poradili překladatelé publikace vedené Maciejem Ruczajem, kteří při první zmínce užívají označení daného slova výrazem „čtvrť“, dále zmiňují toponyma samostatně. Vždy je vhodné užít např. „čtvrť

¹⁷⁶ ŘEZNÍK, Miloš, op. cit., s. 401.

¹⁷⁷ ŠNAJDR, Miroslav, op. cit., s. 126.

¹⁷⁸ Ibidem, s. 166.

Czerniaków“, „ve čtvrti Czerniaków“ či „ze čtvrtě Czerniaków“, avšak níže uvedu samostatně skloňovaná toponyma, pokud to bude možné.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
Czerniaków	MU, s. 163	čtvrť Czerniaków	MR, s. 20
na Czerniakowie	LK, 2.08.	v Czerniakowě	MR, s. 29
z Czerniakowa	LK, 11.09.	z Czerniakowa	AK
Mokotów	LK, 6.08.	čtvrť Mokotów	MR, s. 20
na Mokotowie	LK, 2.08.	v Mokotowě	AK
z Mokotowa	LK, 1.08.	z Mokotowa	AK
Muranów	LK, 20.08.	čtvrť Muranów	AK
na Muranowie	MU, s. 273	v Muranowě	AK
z Muranowa	MU, s. 255	z Muranowa	AK
Nowe Miasto	MU, s. 7	Nové Město	MR, s. 33
na Nowym Mieście	LK, 30.08.	na Novém městě	AK
z Nowego Miasta	MU, s. 18	z Nového Města	AK
Ochota	MU, s. 211	čtvrť Ochota	MR, s. 20
na Ochocie	LK, 2.08.	na Ochotě	AK
z Ochoty	LK, 1.08.	z Ochoty	AK
Powązki	MU, s. 255	čtvrť Powązki	AK
Powіśle	MU, s. 149	čtvrť Powіśle	MR, s. 20
na Powіślu	LK, 2.08.	ve čtvrti Powіśle	AK
z Powіśla	LK, 6.09.	z čtvrti Powіśle	AK
Praga	MU, s. 295	čtvrť Praga	MR, s. 20
na Pradze	LK, 1.08.	na Praze	MB, s. 22
z Pragi	LK, 15.09.	z Prahy	AK
Sadyba	LK, 18.08.	čtvrť Sadyba	AK
na Sadybie	LK, 26.08.	v Sadybě	AK
z Sadyby	LK, 19.08.	ze Sadyby	AK
Śródmieście	LK, 17.09.	čtvrť Śródmieście	MR, s. 20
w Śródmieściu	LK, 1.08.	ve čtvrti Śródmieście	AK
ze Śródmieścia	LK, 30.09.	ze čtvrti Śródmieście	AK
Stare Miasto	LK, 6.08.	Staré Město	MR, s. 20

na Starym Mieście	LK, 1.08.	na Starém Městě	AK
ze Starego Miasta	LK, 25.08.	ze Starého Města	AK
Starówka	MU, s. 7	„Starówka“	MJ, s. 90
na Starówce	MU, s. 7	na Starówce	AK
ze Starówki	MU, s. 77	ze Starówki	AK
Wola	MU, s. 233	čtvrť Wola	MR, s. 7
na Woli	LK, 1.08.	ve Wole	AK
z Woli	LK, 1.08.	z Woly	AK
Żoliborz	LK, 6.08.	čtvrť Żoliborz	MR, s. 20
na Żoliborzu	LK, 1.08.	v Żoliborzi	MR, s. 29
z Żoliborza	LK, 1.08.	ze Żoliborze	ND, s. 225

4.2.2. Ulice a náměstí

Zůstaneme-li ještě u toponym, další důležitou podkapitolou je překlad varšavských ulic a náměstí. I zde se setkáváme s chybami, z nichž nejčastějšími jsou doslovné překlady či chybné skloňování. Jak jsem již mnohokrát uváděla, doslovné překlady toponym nepatří do odborné literatury. Výjimkou jsou však česká exonyma. Příkladem toho je překlad ulice „Nowy Świat“. Toto toponymum můžeme v odborných publikacích ponechat v původním tvaru anebo jej přeložit jako „Nový Svět“, s čímž se můžeme setkat například u MK¹⁷⁹. Za nevhodné však považuji překlad „Novosvětská“, což uvádí ND¹⁸⁰. V českém jazyce se navíc tento překlad pojí s Dvořákovou symfonií, což může být matoucí. Pokud jde o ustálené překlady ulic, dalším příkladem je ulice „Krakowskie przedmieście“. Toto toponymum lze přeložit jako „Krakovské předměstí“. U tohoto pojmu jsem se nesešla s nesprávným překladem, doporučuji však při první zmínce vždy uvádět, že se jedná o ulici. BH dokonce uvádí „**bulvár** Krakowskie Przedmieście“¹⁸¹. Vzhledem k charakteru této ulice ji lze skutečně přirovnat k velkoměstskému bulváru, a tak tento překlad nepovažuji za chybný. Ze stylistického hlediska je dokonce vhodné obměňovat často užívaná slova, v tomto případě výraz „ulice“, a současně pojem „bulvár“ udává čtenáři význam daného toponyma.

¹⁷⁹ KOSMAN, Marceli, op. cit., s. 325.

¹⁸⁰ DAVIES, Norman, op. cit., s. 321.

¹⁸¹ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 144.

Velkou výhodou při překládání a skloňování cizích pojmů spatřuji již u mnohokrát uvedeného výrazu např. „ulice“, abychom se tak vyhnuli případným deklinačním komplikacím. Navážu-li na poslední zmiňovaný příklad, je třeba správně uvádět, zda se jedná například o ulici či případně alej aj. S překladatelskými problémy se tak můžeme setkat například u toponyma „Aleje Jerozolimskie“. BH uvádí překlad „Jeruzalémská **třída**“¹⁸². Zde je však ustálený překlad „Jeruzalémské aleje“. Nicméně, co se týče užití pojmu „alej“ v jednotném čísle, v českém jazyce by tento překlad zcela měnil význam. Doslovně výraz *aleja* totiž opravdu označuje „třidu“. Proto nelze toponymum „Aleja Szucha“ přeložit jako „Szuchova **alej**“¹⁸³ či „Szuchova **ulice**“¹⁸⁴, jak uvádějí někteří překladatelé, nýbrž „Szuchova třída“¹⁸⁵. Dostojné kategorie patří také chybný překlad „**třída** Chłodna“¹⁸⁶, správný překlad je „ulice Chłodna“.

V další podkapitole se zaměřím na překlad varšavských pamětihodností, parků a jiných významných míst a objektů, nicméně s tím souvisí překlad názvu významného varšavského náměstí zvaného Plac Zamkowy. V první řadě je třeba si ujasnit, co znamená polský výraz *zamek*. Tento pojem lze zařadit mezi zrádná slova, jelikož česky označuje převážně „hrad“, avšak za určitých okolností jej lze přeložit i jako „zámek“, jelikož ne každý jazyk rozlišuje tyto dva výrazy. Pro označení zámků se v polštině užívá většinou pojem *palac*. Kromě toho se zámek v češtině nikdy nenachází ve městě, vždy se jedná o palác, příkladem může být „Starý královský palác na Pražském hradě“. Z toho důvodu by se mělo dané toponymum přeložit jako „Hradní náměstí“¹⁸⁷. V češtině rozlišujeme tyto výrazy na základě doby vzniku dané budovy a jejího uspořádání. Vzhledem k současné podobě stavby a podobnosti obou jazyků se někteří překladatelé přiklání k překladu „Zámecké náměstí“¹⁸⁸, nicméně vzhledem k době výstavby se jedná o hrad. Zůstaneme-li ještě u překladu náměstí, překladatelé se často potýkají s problémem slovosledu, např. „Spasitelovo náměstí“¹⁸⁹ a „náměstí Spasitele“¹⁹⁰, avšak častějším překladem je zde právě „náměstí Spasitele“. V češtině by však bylo stylisticky nejvhodnější přeložit dané toponymum jako „náměstí Krista Spasitele“. Jako poslední příklad chybného překladu

¹⁸² HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 83.

¹⁸³ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 69.

¹⁸⁴ DAVIES, Norman, op. cit., s. 245.

¹⁸⁵ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 70.

¹⁸⁶ ŠNAJDR, Miroslav, op. cit., s. 132.

¹⁸⁷ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 96.

¹⁸⁸ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 90.

¹⁸⁹ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 82.

¹⁹⁰ Ibidem, s. 70.

веду „Krašiňského náměstí“¹⁹¹. I zde se lze pozastavit u slovosledu, nicméně za chybné považují singular u polského výrazu. Polské toponymum „Plac Krašiňskich“ je třeba uvádět v plurálu, a tak se přikláním k překladu od MJ, „náměstí Krašiňských“¹⁹². U ND se setkáváme dokonce s překladem „náměstí Krašiňských“¹⁹³.

Níže uvádím tabulku vybraných varšavských ulic a náměstí v základním tvaru, některé také v jejich vyskloňované podobě. Dané názvy jsou seřazeny abecedně, ulice jsou řazeny dle počátečního písmene vlastního jména.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
Aleje Jerozolimskie	LK, 5.08.	Jeruzalémské aleje	MR, s. 20
w Al. Jerozolimskich	LK, 4.08.	v Jeruzalémských alejích	AK
al. Szucha	PR, s. 99	Szuchova třída	MR, s. 70
Barokowa	MU, s. 32	ulice Barokowa	AK
na Barokowej	MU, s. 9	v ulici Barokowa v Barokowé	AK
Belgijska	MU, s. 196	Belgijska	MR, s. 97
Bielañska	MU, s. 38	Bielañska	BH, s. 111
przy Bielañskiej	LK, 15.08.	v Bielañské ulici	MR, s. 27
Brzozowa	LK, 24.08.	ulice Brzozowa	AK
na ul. Brzozowej	LK, 19.08.	na Brzozowé ulici	MR, s. 27
ul. Ceglana	LK, 6.08.	ulice Ceglana	MR, s. 29
ulica Długa	MU, s. 7	ulice Długa	MR, s. 27
od ul. Długiej	LK, 20.08.	od ulice Długa	AK
Dzielna	MU, s. 244	ulice Dzielna	MR, s. 35
przy ulicy Dzielnej	MU, s. 32	v Dzielné ulici	MR, s. 74
Filtrowa	MU, s. 217	ulice Filtrowa	MR, s. 29
ul. Gęsia	PR, s. 77	ulice Gęsia	MR, s. 35
przy ul. Gęsiej	LK, 5.08.	v ulici Gęsia	MR, s. 16
Hoża	MU, s. 118	ulice Hoża	MR, s. 86
przy Hożej	LK, 24.08	v ulici Hoża	AK
Chłodna	MU, s. 248	ulice Chłodna	MR, s. 90

¹⁹¹ Ibidem, s. 112.

¹⁹² JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 72.

¹⁹³ DAVIES, Norman, op. cit., s. 223.

z Chłodnej	MU, s. 248	z ulice Chłodna	AK
		z Chłodné	
Chmielna	MU, s. 54	Chmielna	BH, s. 85
na Chmielnej	LK, 24.08	v ulici Chmielna	AK
Jasna	MU, s. 65	ulice Jasna	AK
z Jasnej	MU, s. 67	z ulice Jasna	AK
Kilińskiego	MU, s. 23	ulice Kiliňského	MR, s. 6
na ulicy Kilińskiego	MU, s. 23	v ulici Kiliňského	AK
Koszykowa	MU, s. 122	ulice Koszykowa	AK
przy Koszykowej	LK, 24.08	v ulici Koszykowa	AK
		v Koszykové	
Krakowskie Przedmieście	MU, s. 70	ulice Krakovské předměstí	MR, s. 26
Krasińskiego	MU, s. 286	ulice Krasiňského	AK
od ul. Krasińskiego	LK, 16.09.	od ulice Krasiňského	AK
Królewska	MU, s. 94	Królewska ulice	BH, s. 74
na Królewskiej	LK, 24.08	na ulici Królewska	AK
Książęca	MU, s. 147	ulice Książęca	AK
przy Książęcej	MU, s. 147	v ulici Książęca	MR, s. 74
Marszałkowska	MU, s. 101	ulice Marszałkowska	MR, s. 95
ulica Miodowa	MU, s. 7	ulice Miodowa	AK
na Miodowej	LK, 24.08.	v Miodové	AK
		v ulici Miodowa	
Młynarska	MU, s. 256	ulice Młynarska	AK
przy Młynarskiej	MU, s. 258	v Młynarské	MR, s. 38
Nowy Świat	MU, s. 77	ulice Nový Svět	MK, s. 325
		ulice Nowy Świat	MR, s. 95
Nowolipki	MU, s. 269	ulice Nowolipki	MR, s. 35
Okopowa	MU, s. 261	ulice Okopowa	MR, s. 20
Piękna	MU, s. 126	ulice Piękna	MR, s. 95
Piwna	MU, s. 9	ulice Piwna	AK
na Piwnej	LK, 24.08.	v ulici Piwna	AK
pl. Bankowy	LK, 31.08.	Bankovní náměstí	MR, s. 75
plac Grzybowski	MU, s. 97	Grzybowské náměstí	MR, s. 114

plac Krasińskich	MU, s. 7	náměstí Krasińských	MJ, s. 72
plac Napoleona	MU, s. 47	Napoleonovo náměstí	AK
na placu Napoleona	MU, s. 47	na Napoleonově náměstí	MJ, s. 69
plac Piłsudskiego	MU, s. 88	Piłsudského náměstí	MŠ, s. 129
plac Starynkiewiczza	MU, s. 110	Starynkiewiczovo náměstí	MR, s. 100
plac Teatralny	MU, s. 93	Divadelní náměstí	MR, s. 104
plac Trzech Krzyży	MU, s. 145	náměstí Tří křížů	MR, s. 109
plac Unii Lubelskiej	MU, s. 138	náměstí Lublinské unie	MJ, s. 71
plac Zamkowy	MU, s. 8	Zámecké náměstí	BH, s. 96
plac Zbawiciela	PR, s. 72	náměstí Krista Spasitele	AK
Puławska	MU, s. 200	Puławska	MR, s. 95
Rynek Nowego Miasta	MU, s. 18	Novoměstské náměstí	AK
Rynek Starego Miasta	LK, 9.08.	Staroměstské náměstí ¹⁹⁴	MR, s. 97
Sanguszki	MU, s. 20	ulice Sanguszki	AK
przy ulicy Sanguszki	MU, s. 7	na ulici Sanguszki	AK
Stawki	MU, s. 267	ulice Stawki	MR, s. 20
Świętokrzyska	MU, s. 64	ulice Świętokrzyska	AK
Szpitalna	MU, s. 53	Szpitalna	BH, s. 85
Towarowa	MU, s. 111	ulice Towarowa	AK
na Towarowej	LK, 24.08	v ulici Towarowa	AK
Wawelska	MU, s. 228	Wawelská ulice	MR, s. 69
w ulicy Wawelskiej	MU, s. 229	v ulici Wawelska	AK
Wilcza	MU, s. 123	ulice Wilcza	MR, s. 86
przy Wilczej	LK, 24.08	na ulici Wilcza	AK
Wolska	MU, s. 235	ulice Wolska	AK
na Wolskiej	MU, s. 242	ve Wolské ulici	MR, s. 39
Wspólna	MU, s. 117	ulice Wspólna	AK
przy Wspólnej	LK, 24.08	na ulici Wspólna	AK
Zielna	MU, s. 99	Zielna	MR, s. 90
Złota	MU, s. 60	ulice Złota	AK
Żelazna	MU, s. 108	ulice Želazna	AK

¹⁹⁴ MR uvádí také „staroměstský Rynek“. Nejedná se o chybný překlad, je však třeba dodržovat jednotný překlad v celém textu. – RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 27.

4.2.3. Památky a zajímavosti

Posledním bodem z oblasti zeměpisných jmen, na který se zaměřím, jsou varšavské pamětihodnosti, parky, významné budovy a stavby apod. Překladatelé dle mého názoru ve většině případů zaujali správný postup. Pokud by se jednalo o překlad turistických průvodců, navrhuji vždy uvádět původní tvar v polštině alespoň v kulatých závorkách, nicméně v této práci se zabývám odbornou literaturou spojenou s varšavským povstáním, a tak není chybné doslovně překládat vlastní jména varšavských kostelů, parků a dalších. V případě, že se v textu setkáváme s konkrétním názvem, např. „Pawiak“, je třeba uvést, co daný výraz označuje poznámkou pod čarou či jiným způsobem objasnění daného pojmu. Zůstaneme-li u tohoto pojmu, za chybné považuji překlad MK, který užívá samotný název „Pawiak“¹⁹⁵. Naopak s vhodnější variantou se můžeme setkat u JF, „varšavské vězení Pawiak“¹⁹⁶, za dostačující však považuji také MJ, který uvádí „věznice Pawiak“¹⁹⁷. Dle mého názoru nejlépe popisuje daný výraz MR, a sice „Pawiak – politické vězení“¹⁹⁸.

V textu se můžeme setkat také s místním jménem „Hala Mirowskie“ (případně i „Hala Mirowska“), což je název varšavské tržnice. BH nevhodně uvádí „Mirowská hala – velké kryté tržiště“¹⁹⁹. Vzhledem k tomu, že se jedná o tržnici, považuji vysvětlivku BH za chybnou. Pojem *hala* je zde součástí dvouslovného názvu, proto zde navrhuji ponechat původní tvar včetně vhodné vysvětlivky zvolené na základě celku daného textu, např. „Hala Mirowskie (varšavská tržnice, pozn. překladatele)“.

Jak jsem již uváděla u předchozí podkapitoly, dalším problematickým pojmem je „Zamek Królewski“, kdy polské slovo *zamek* lze v češtině nalézt jako „zámek“, avšak jedná se o již řečené zrádné slovo. V českém jazyce jsou panská sídla označována různě. Pojem hrad představuje středověkou opevněnou stavbu, od jejíž výstavby se v době renesance upouštělo a začaly se budovat pohodlnější a estetičtější budovy, zámky a paláce. Pojem „zámek“ tak označuje velkolepou šlechtickou stavbu, která sloužila jako reprezentativní sídlo. Pod pojmem „palác“ může být označována obytná část hradu, jedná se také o významnou městskou panovníckou či šlechtickou budovu.²⁰⁰ Vzhledem k tomu,

¹⁹⁵ KOSMAN, Marceli, op. cit., s. 306.

¹⁹⁶ FRIEDL, Jiří a kol., op. cit., s. 498.

¹⁹⁷ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 50.

¹⁹⁸ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 13.

¹⁹⁹ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 89.

²⁰⁰ Dále k tématu odkazuji na diplomovou práci: MYŠÁKOVÁ SZWED, Katarzyna Wiktorja. *Problematika překladu Průvodce Arcibiskupským zámekem a zahradami v Kroměříži* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2020-04-22]. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta. Dostupné z: <https://library.upol.cz/arl->

že tato stavba byla několikrát přestavována a během varšavského povstání zcela zničena, její současná podoba připomíná spíše zámek. Počátky budovy se však datují do přelomu 13. a 14. století, a tak se přikláním k překladu „Královský hrad“, nikoli jak uvádí MR „Královský zámek“²⁰¹.

Níže uvedu několik příkladů významných varšavských staveb, parků aj. v abecedním pořadí. Pokud jde o parky, za zmínku stojí jistě „Ogród Saski“, nejčastěji překládaný jako „Saská zahrada“²⁰². BH však uvádí dané toponymum v plurálu, a tak považuji jeho překlad „Saské zahrady“²⁰³ za chybný. Co se týče přírodních památek, zmíním také překlad toponyma „Puszcza Kampinoska“. Zde se přikláním k překladu „Kampinoský prales“²⁰⁴, avšak setkat se můžeme také s překlady „Kampinoský les“²⁰⁵ či „les Kampinos“²⁰⁶.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
Cmentarz Powązkowski	LK, 14.08.	Powązkowský hřbitov	AK
Cytadela Warszawska	MU, s. 275	Varšavská citadela	AK
Dworzec Gdański	MU, s. 273	Gdaňské nádraží	MR, s. 26
Dworzec Główny	MU, s. 104	Hlavní nádraží	AK
Dworzec Pocztowy	MU, s. 107	Poštovní nádraží	AK
Dworzec Towarowy	LK, 17.08.	Nákladové nádraží	AK
Hale Mirowskie	MU, s. 246	varšavská tržnice Hale Mirowskie	AK
katedra Św. Jana	MU, s. 6	katedrála sv. Jana	MR, s. 27
kino „Femina“	MU, s. 244	kino Femina	AK
kino „Palladium“	MU, s. 45	kino Palladium	MR, s. 23
Kolumna Zygmunta III Wazy	MU, s. 8	Sloup krále Zikmunda III.	AK
Kościół Św. Franciszka	MU, s. 6	kostel sv. Františka	AK
kościół Świętego Krzyża	MU, s. 71	kostel sv. Kříže	MR, s. 26
kościół Świętego Marcina	MU, s. 9	kostel sv. Martina	AK
kościół Świętej Trójcy	MU, s. 167	kostel sv. Trojice	AK

upol/cs/detail-upol_us_cat-0275345-Problematika-prekladu-pruvodce-Arcibiskupskym-zamkem-a-zahradami-v-Kromerizi/

²⁰¹ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 33.

²⁰² JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 90.

²⁰³ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 92.

²⁰⁴ KOSMAN, Marceľ, op. cit., s. 325.

²⁰⁵ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 28.

²⁰⁶ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 137.

Lasy Chojnowskie	LK, 19.08.	Chojnowské lesy	AK
Lasy Kabackie	LK, 6.08.	Kabátské lesy	AK
most Kierbedzia	MU, s. 43	Kierbedžův most	AK
most Poniatowskiego	LK, 29.07.	Poniatowského most	AK
obóz „Gęsiówka“	MU, s. 270	koncentrační tábor Gęsiówka	AK
Ogród Krasińskich	LK, 12.08.	park Krasińských	MR, s. 27
Ogród Saski	LK, 6.08.	Saská zahrada	MJ, s. 90
pałac Blanka	LK, 3.08.	Blankův palác	MR, s. 27
pałac Brühla	LK, 6.08.	Brühlův palác	AK
Pałac Saski	MU, s. 89	Saský palác	AK
Pałac Staszica	MU, s. 74	Staszicův palác	MK, s. 325
Pałac Wilanowski	LK, 19.08.	Wilanowský palác	AK
Pawiak	MU, s. 186	politické vězení Pawiak	MR, s. 13
Politechnika	LK, 3.08.	Varšavská polytechnika	MR, s. 85
pomník „Polegli Niepokonani“	MU, s. 234	pomník Padli neporažení	AK
pomník „Syrenki“	MU, s. 12	pomník varšavské Syrenky	AK
Prudential	MU, s. 45	výšková budova Prudential	AK
Puszcza Kampinoska	LK, 2.08.	Kampinoský prales	MK, s. 325
Reduta Wawelska	MU, s. 228	Wawelská reduta	AK
Reduta Wolska	MU, s. 235	Wolská reduta	AK
Teatr Narodowy	MU, s. 33	Národní divadlo	AK
Teatr Wielki	MU, s. 93	Velké divadlo	AK
Wybrzeże Gdańskie	LK, 13.08.	Gdaňské nábřeží	AK
Wybrzeże Gdyńskie	MU, s. 276	Gdyňské nábřeží	AK
Wybrzeże Kościuszkowskie	LK, 6.08.	Kościuszkovské nábřeží	AK
Zamek Królewski	MU, s. 9	Královský hrad	AK
Żelazna Brama	LK, 6.08.	Železná brána	MJ, s. 90

4.3. Účastníci povstání

Při překládání vlastních jmen se mohou překladatelé setkat s mnohými překladatelskými problémy, což se týká i překladu antroponym. V této podkapitole se zaměřím právě na vlastní jména významných osob povstání. Vzhledem k rozsáhlému množství povstalců uvedu níže jen několik nejdůležitějších jmen.

Překladatel se musí vždy předem rozhodnout o stylu a způsobu překládání v závislosti na charakteru daného textu. To pak musí vždy v rámci celého překladu dodržovat. Jestliže se na překladu podílí více překladatelů, je povinností redaktora sjednotit výsledný text. Příkladem nedůsledné redakce týkající se vlastních jmen osob a jejich pseudonymů může být již zmiňovaný MR, jehož publikaci i přesto považuji za nejzdařilejší, jde-li o překladovou stránku.

V případě odborné literatury převádíme antroponyma beze změny, u ženských tvarů lze přechylovat. Příkladem vhodného přechylování může být „Janina Rozecká (krycí jméno Dora)“²⁰⁷. Co se týče skloňování osobních jmen, je třeba dbát na správné české gramatické koncovky, např. skloňovaný tvar (z) *Janem Stanisławem Jankowskim* „*Sobolem*“ lze převést jako „(s) Janem Stanisławem Jankowským (krycí jméno Soból)“ – s touto grafickou podobou psaní pseudonymů se můžeme setkat taktéž u MR. Pokud je to však možné, doporučuji vyhnout se skloňování a uvádět jména v prvním pádu. V některých publikacích je možné se setkat s doslovným překladem krycích jmen účastníků povstání, příkladem toho je MJ i ND. To považuji za nevhodné, kdežto v beletrii (příkladem je dílo Mirona Białoszewského) je toto přizpůsobování jazyku překladu v oblasti vlastních jmen zcela přípustné.

V prostudovaných publikacích se můžeme setkat s různými způsoby zápisu jmen a jejich pseudonymů. MJ uvádí celá jména v jejich polské podobě a v kulatých závorkách s uvozovkami jejich krycí jména. Příkladem je „poručík Zdzisław Jeziorański („Jan Nowak“)²⁰⁸ či „plukovník Kazimierz Iranek-Osmecki („Heller“)²⁰⁹ a mnoho dalších. Dle mého názoru se jedná o vhodný zápis, bohužel se autor nedrží jednotného stylu, a tak se na téže straně setkáváme s příklady „brigádní generál Tadeusz Pełczyński, pseudonymem Grzegorz“ a „brigádní generál Leopold Okulicki (zpočátku „Kobra“, teď

²⁰⁷ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 103.

²⁰⁸ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 61.

²⁰⁹ Ibidem, s. 62.

„Medvídek“)²¹⁰. Tyto dva způsoby hodnotím jako chybné. MK uvádí pseudonymy taktéž v kulatých závorkách, avšak bez uvozovek, např. „plukovník Stefan Rowecki (Grot)“²¹¹ či „Jan Piwnik (Ponury)“²¹². Rozdíl v zápisu krycích jmen můžeme spatřit pouze u dvou z nejvýznamnějších osob povstání, a sice „generál Tadeusz Komorowski-Bór“ a „plukovník Antoni Chruściel-Monter“²¹³. Toto řešení je však velmi nevhodné, jelikož asociuje zdvojené příjmení, srov. Marie Skłodowska-Curie²¹⁴. S tímto chybným zápisem se můžeme setkat také u MJ, a sice „Bór-Komorowski“²¹⁵ a MŠ, „generál Bór-Komorowski“²¹⁶.

Níže v tabulce se přikloním k zápisu Macieje Ruczaje. Tu seřadím abecedně dle počátečního písmene křestního jména. MR i další autoři uvádějí vojenské hodnosti daných osob v češtině. Prostudované publikace uvádí většinou pouze nejvýznamnější představitele povstání, u nichž jsou hodnosti totožné s českými, a tak zde téměř nedochází k chybnému překladu. Vojenskými hodnostmi se však budu zabývat později.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
generał Albin Skroczyński „Łaszcz“	PR, s. 11	generál Albin Skroczyński (krycí jméno Łaszcz)	AK
pułkownik Antoni Chruściel „Monter“	MU, s. 45	plukovník Antoni Chruściel (krycí jméno Monter)	AK
August Fieldorf „Nil“	1944.pl	August Fieldorf (krycí jméno Nil)	MR, s. 32
mjr Bernard Romanowski „Wola“	MU, s. 74	mjr. Bernard Romanowski (krycí jméno Wola)	MR, s. 26
sierżant Edmund Malinowski „Mundek“	MU, s. 145	seržant Edmund Malinowski (krycí jméno Mundek)	AK
ppłk Edward Franciszek Pfeiffer „Radwan“	PR, s. 54	pplk. Edward Franciszek Pfeiffer (krycí jméno Radwan)	AK
rtm. Henryk Roycewicz „Leliwa”	LK, 13.08.	rotmistr Henryk Roycewicz (krycí jméno Leliwa)	MR, s. 26
Jadwiga Wolska „Greta“	MU, s. 131	Jadwiga Wolská (krycí jméno Greta)	AK

²¹⁰ Ibidem, s. 62.

²¹¹ KOSMAN, Marceľi, op. cit., s. 316.

²¹² Ibidem, s. 321.

²¹³ Ibidem, s. 324.

²¹⁴ Internetová jazyková příručka. *Přechylování víceslovných příjmení* [online]. [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=povst%C3%A1n%C3%AD#bref2>

²¹⁵ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 62.

²¹⁶ ŠNAJDR, Miroslav, op. cit., s. 109.

porucznik Jan Rodowicz „Anoda“	1944.pl	poručík Jan Rodowicz (krycí jméno Anoda)	MR, s. 32
wicepremier Jan Stanisław Jankowski „Soból”	LK, 31.07.	místopředseda vlády Jan Stanisław Jankowski (krycí jméno Soból) ²¹⁷	AK
Janina Rożecka „Dora“	1944.pl	Janina Rožecká (krycí jméno Dora)	MR, s. 103
plutonowy Janusz Pajączkowski „Orzeł“	MU, s. 34	četař Janusz Pajączkowski (krycí jméno Orzeł)	AK
ks. Józef Stanek „Rudy”	LK, 23.09.	kněz Józef Stanek (krycí jméno Rudy)	MR, s. 29
płk Karol Ziemiński „Wachnowski”	LK, 7.08.	plk. Karol Ziemiński (krycí jméno Wachnowski)	MR, s. 27
płk dypl. ²¹⁸ Kazimierz Iranek-Osmecki „Heller”	LK, 1.10.	plk. Kazimierz Iranek-Osmecki (krycí jméno Heller)	MR, s. 30
generał brygady Leopold Okulicki „Kobra“ ²¹⁹	1944.pl	brigádní generál Leopold Okulicki (krycí jméno Niedźwiadek)	MR, s. 32
podpułkownik Mieczysław Niedzielski „Żywiciel“	MU, s. 288	podplukovník Mieczysław Niedzielski (krycí jméno Żywiciel)	AK
ppłk Stanisław Kamiński „Daniel“	PR, s. 96	ppłk. Stanisław Kamiński (krycí jméno Daniel)	AK
kapitan Stefan Kaniewski „Nałęcz“	MU, s. 37	kapitán Stefan Kaniewski (krycí jméno Nałęcz)	AK
ppłk Tadeusz Danilewicz „Kuba“	PR, s. 15	ppłk. Tadeusz Danilewicz (krycí jméno Kuba)	AK
gen. Tadeusz Komorowski „Bór”	LK, 29.07.	gen. Tadeusz Komorowski (krycí jméno Bór)	MR, s. 19
generał Tadeusz Pełczyński „Grzegorz“	MU, s. 244	generál Tadeusz Pełczyński (krycí jméno Grzegorz)	AK
porucznik Zbigniew Ścibor-Rylski „Motyl“	MU, s. 94	poručík Zbigniew Ścibor-Rylski (krycí jméno Motyl)	AK
ppłk dypl. Zygmunt Dobrowolski „Zyndram”	LK, 29.09.	ppłk. Zygmunt Dobrowolski (krycí jméno Zyndram)	MR, s. 30

²¹⁷ MR ponechává tvar „vicepremiér“ – Ibidem, s. 19.

²¹⁸ Označení „dypl.“ znamená vojenský titul přidělený po úspěšném absolvování vojenské školy. U nás se v dnešní době používá např. „kpt. Ing.“.

²¹⁹ Užíval mnoho dalších pseudonymů, z nichž nejznámější jsou „Kobra“ a „Niedźwiadek“.

4.4. Názvy organizací a institucí

V předchozí podkapitole jsem se zaměřila na jména nejvýznamnějších osob, bez kterých by nemohlo dojít k varšavskému povstání a které se podílely na povstání a bojích proti nacistické okupaci. Kromě konkrétních osob se povstání účastnily také důležité organizace a instituce, jejichž názvy jsou leckdy chybně překládány. Právě v této podkapitole se budu věnovat překladu těchto názvů.

V první řadě je třeba objasnit překlad pojmu „Armia Krajowa, AK“. V českém prostředí se můžeme setkat s dvojitým překladem. V prostudovaných publikacích jsem se setkala u Miloše Řezníka a Jiřího Friedla s překladem „Domácí armáda“. Maciej Ruczaj, Miloslav Jenšík i Bohdan Hryniewicz uvádí „Zemská armáda“. Marceli Kosman dokonce při první zmínce užívá obě varianty: „Domácí či Zemská armáda (*Armia Krajowa*)“²²⁰, dále používá pouze „Domácí armáda“. Za chybný překlad nelze však označit ani jeden z těchto překladů. Pro výraz „krajowy“ uvádí online slovník možné překlady jako: domácí, tuzemský, národní, státní aj.²²¹, avšak je třeba jej vhodně užít na základě kontextu. Z toho důvodu je možné pojem „Armia Krajowa“ přeložit jako „Domácí armáda“. V českém jazyce je však překlad „Zemská armáda“ ustálenější, nicméně je nejméně vhodný, avšak působí důstojně na rozdíl od výrazů domácí či tuzemský, a tudíž se vžil. Proto jsem se rozhodla jej níže v tabulce užít. S tímto pojmem souvisí také název organizace „Krajowa Rada Narodowa“. Vzhledem k tomu, že se přikláním k překladu „Zemská armáda“, volím i zde překlad „Zemská národní rada“.

S varšavským povstáním souvisí také tzv. polský skauting (*harcerstwo*)²²². „Harceři“ a „harcerky“ neboli v českém jazyce často překládání „skauti“ a „skautky“ hráli v povstání důležitou roli. Pojem *harcerstwo* představuje právě polskou obdobu skautingu, a tak překlad MR považuji za zcela vhodný, jelikož uvádí také původní tvar v kulaté závorce. S tímto pojmem souvisí i překlad pojmu „Szare Szeregi“. MJ uvádí překlad „odbojová organizace Szare szeregi (Šedé zástupy)“²²³. Zde bych vyzdvihla vysvětlení „odbojová organizace“. Zcela správně se s tímto překladem nevypořádali ani překladatelé publikací M. Kosmana i B. Hryniewiczze. MK uvádí překlad „Šedé šiky (*Szare szeregi*)“²²⁴. BH

²²⁰ KOSMAN, Marceli, op. cit., s. 316.

²²¹ Glosbe – vícejazyčný on-line slovník. *Krajowy* [online]. [cit. 2020-04-19]. Dostupné z: <https://cs.glosbe.com/pl/cs/krajowy>

²²² RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 33.

²²³ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 50.

²²⁴ KOSMAN, Marceli, op. cit., s. 325.

dokonce zcela vypustil polský tvar a zmiňuje pouze „Šedivé řady“²²⁵. Výraz „řada“ se sice užívá ve vojenství, má však jiný význam a je tudíž nevhodný pro daný překlad. Stejným příkladem je „zástup“, který se však užívá zřídka. Naopak výraz „šik“ popisuje Slovník spisovného jazyka českého jako „uspořádaná, semknutá řada n. útvar, zvláště vojáků, cvičenců ap.“²²⁶. Termín „šik“ by tedy byl vhodným překladem daného pojmu, avšak užívá se spíše při překládání textů zaměřených na vojenské formace starověku a středověku, a tak nepovažuji ani tento překlad za vhodný. MR zmiňuje „Skautské úderné jednotky (*Szare Szeregi*)“²²⁷. Tento překlad považuji za nejzdařilejší, avšak navrhuji překlad „skautská odbojová organizace *Szare Szeregi* (tzv. Šedé oddíly)“, kdy slovo „oddíl“ automaticky asociuje skauting a odpovídá polskému výrazu *szeregi*, což znamená nejnižší skautské jednotky.

Níže v abecedním pořadí uvedu několik organizací a institucí, které sehrály v povstání důležitou roli. Přestože překládání těchto pojmů bývá mnohdy problematické, velice kladně hodnotím způsob jejich překladu, a sice uvádění dvojjazyčných názvů, kdy polský originál je psán kurzívou v kulatých závorkách, většinou také s polskou zkratkou dané organizace. S tímto způsobem překladu se můžeme setkat u MR, JF i MK. Miloslav Jenšík a Bohdan Hryniewicz uvádějí některé názvy organizací taktéž tímto způsobem, avšak většinou zmiňují názvy pouze v českém jazyce.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
1 Armia Wojska Polskiego (1 Armia WP)	LK, 14.09.	1. polská armáda	MK, s. 323
Armia Czerwona	PR, s. 21	Rudá armáda	MR, s. 21
Armia Krajowa (AK)	PR, s. 9	Zemská armáda (<i>Armia Krajowa – AK</i>)	MR, s. 15
Armia Ludowa (AL)	PR, s. 15	Lidová armáda (<i>Armia Ludowa, AL</i>)	JF, s. 498
Bataliony Chłopskie	PR, s. 11	Selské prapory (<i>Bataliony Chłopskie</i>)	JF, s. 495
Generalne Gubernatorstwo (GG)	PR, s. 41	Generální gouvernement (GG)	JF, s. 488

²²⁵ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 76.

²²⁶ Slovník spisovného jazyka českého. *šik* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=%C5%A1ik&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

²²⁷ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 33.

Gwardia Ludowa (GL)	PR, s. 11	Lidová garda (<i>Gwardia Ludowa, GL</i>)	JF, s. 498
Harcerska Poczta Polowa	LK, 6.08.	Skautská polní pošta (<i>Harcerska Poczta Polowa</i>)	MR, s. 22
harcerstwo	PR, s. 13	polský skauting (<i>harcerstwo</i>)	MR, s. 33
Kierownictwo Dywersji (Kedyw)	PR, s. 10	Vedení diverze (<i>Kierownictwo Dywersji – Kedyw</i>)	JF, s. 496
Komenda Główna Armii Krajowej (KG AK)	PR, s. 9	Hlavní velitelství AK	JF, s. 496
Komenda Obszaru Warszawskiego Armii Krajowej	PR, s. 9	Velitelství varšavské oblasti AK	AK
Komenda Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej	PR, s. 9	Velitelství varšavského okruhu AK	AK
Korpus Bezpieczeństwa (KB)	PR, s. 20	Bezpečnostní sbor (<i>Korpus Bezpieczeństwa, KB</i>)	MR, s. 17
Krajowa Rada Narodowa	PR, s. 16	Zemská národní rada (<i>Krajowa Rada Narodowa</i>)	MJ, s. 53
Narodowa Organizacja Wojskowa (NOW) ²²⁸	PR, s. 12	Národní vojenská organizace (<i>Narodowa Organizacja Wojskowa, NOW</i>)	MK, s. 316
Narodowe Siły Zbrojne (NSZ)	PR, s. 11	Národní ozbrojené síly (<i>Narodowe Siły Zbrojne, NSZ</i>)	JF, s. 495
pismo powstańcze „Biuletyn Informacyjny“	LK, 4.10.	povstalecké noviny <i>Biuletyn Informacyjny</i>	AK
Poczta Polowa AK	MU, s. 204	Polní pošta AK	AK
Pomocnicza Służba Kobiet (tzw. Żeńskie Kadry Bojowe)	PR, s. 23	Pomocná ženská služba (tzw. Ženské bojové oddíly)	AK
Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna, tzw. PAST	LK, 20.08.	telefonní ústředna PAST	MR, s. 26
Polska Organizacja Zbrojna „Znak“	PR, s. 11	Polská ozbrojená organizace „Znak“ (<i>Polska Organizacja Zbrojna „Znak“</i>)	AK

²²⁸ původně Armia Narodowa, poté Organizacja Wojskowa Stronnictwa Narodowego a později Narodowa Oddziały Wojskowe – ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 12-13.

Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN)	PR, s. 21	Polský výbor národního osvobození (<i>Polski komitet Wyzwolenia Narodowego, PKWN</i>)	JF, s. 481
Polskie Państwo Podziemne	PR, s. 121	Polský podzemní stát (<i>Polskie Państwo Podziemne</i>)	MK, s. 316
Polskie Siły Zbrojne	LK, 29.08.	Polské ozbrojené síly (<i>Polskie Siły Zbrojne</i>)	MK, s. 310
Rada Jedności Narodowej	MU, s. 32	Rada národní jednoty (<i>Rada Jedności Narodowej</i>)	MK, s. 321
radiostacja powstańcza „Błyskawica”	LK, 8.08.	povstalecká rozhlasová stanice <i>Błyskawica</i> (Blesk)	MR, s. 23
RONA (Russkaja Oswoboditelnaja Narodnaja Armia)	LK, 3.08.	Ruská osvobozenecká národní armáda, RONA	AK
Służba Zwycięstwu Polski	MU, s. 139	Služba vítězství Polska (<i>Służba Zwycięstwu Polski</i>)	JF, s. 495
„Szare Szeregi“	MU, s. 133	skautská odbojová organizace <i>Szare Szeregi</i> (tzv. Šedé oddíly)	AK
Szefostwo Służby Sprawiedliwości	PR, s. 9	Vedení Służby spravedlnosti	AK
Sztab Komendy Głównej AK	MU, s. 32	Štáb Hlavního velitelství AK	AK
Tajna Armia Polska	PR, s. 11	Tajná polská armáda (<i>Tajna Armia Polska</i>)	AK
Tajna Organizacja Wojskowa	PR, s. 11	Tajná vojenská organizace (<i>Tajna Organizacja Wojskowa</i>)	AK
Uniwersytet Warszawski	MU, s. 42	Varšavská univerzita	AK
Urząd Bezpieczeństwa	MU, s. 69	Úřad bezpečnosti (<i>Urząd Bezpieczeństwa</i>)	BH, s. 270
Warszawski Korpus AK	LK, 20.09.	Varšavský sbor AK	AK
Wojskowa Służba Kobiet	PR, s. 9	Vojenská ženská služba	AK
Wojskowa Służba Ochrony Powstania (WSOP)	PR, s. 48	Vojenská služba ochrany povstání (<i>Wojskowa Służba Ochrony Powstania, WSOP</i>)	AK
Wojskowy Instytut Geograficzny	LK, 1.08.	Vojenský geografický institut	MR, s. 20

Wojskowy Korpus Służby Bezpieczeństwa (WKSB)	PR, s. 20	Vojenský sbor bezpečnostní služby (<i>Wojskowy Korpus Służby Bezpieczeństwa, WKSB</i>)	AK
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	MU, s. 217	Úřad sociálního zabezpečení (<i>Zakład Ubezpieczeń Społecznych</i>)	AK
Związek Jaszczurczy (ZJ)	PR, s. 13	Ještěřčí svaz (<i>Związek Jaszczurczy</i>)	JF, s. 495
Związek Walki Zbrojnej (ZWZ)	PR, s. 10	Svaz ozbrojeného boje (<i>Związek Walki Zbrojnej, ZWZ</i>)	JF, s. 495
Żydowska Organizacja Bojowa (ŻOB)	PR, s. 19	Židovská bojová organizace (<i>Żydowska Organizacja Bojowa, ŻOB</i>)	MR, s. 16
Żydowski Związek Bojowy	PR, s. 19	Židovský bojový svaz (<i>Żydowski Związek Bojowy</i>)	AK

4.5. Vojenská terminologie

Posledním bodem, na který bych se chtěla zaměřit, je vojenská terminologie spojená s varšavským povstáním. V první řadě zmíním vojenské hodnosti z období druhé světové války, dále pak vojenské jednotky a útvary. Obecné pojmy těchto dvou podkapitol budou seřazeny vzestupně, polské hodnosti od nejnižší po nejvyšší, jednotky a útvary od nejmenších po největší. Pokud jde o již konkrétní jednotky a útvary, zde zvolím opět abecední řazení. Takto seřadím rovněž následující podkapitolu „Vojenské funkce“, avšak uvedu pouze ty funkce, s nimiž se můžeme setkat v daných publikacích. V neposlední řadě se budu věnovat také překlada vojenské výzbroje, výstroje, techniky a další.

4.5.1. Vojenské hodnosti

V této podkapitole se budu zabývat vojenskými hodnostmi z první poloviny 20. století, respektive z období druhé světové války. Vzhledem k tomu, že v dnešní době jsou některé hodnosti rozdílné, případně jsou některé názvy hodností nahrazeny jinými, je důležité uvádět tehdejší hodnosti pod správným názvem. Vojenské hodnosti za poslední století prošly řadou změn, kdy největší změny nastaly s příchodem komunistů (taktéž i u nás), avšak zde se budu věnovat pouze hodnostem, které se užívaly během povstání.

Níže uvedu tabulku tehdejších polských hodností, které seřadím vzestupně. V případě polského názvosloví budu vycházet především z mnohokrát zmiňované publikace Piotra Rozwadowského. Pokud jde o správné řazení hodností, využiji zde lingvistický text Edwarda Klisiewiczze²²⁹ a informace poskytnuté Muzeem Wojska Polskiego²³⁰. Dané hodnosti doslovně přeložím z důvodu vystižení polské realie, čehož lze nejlépe dosáhnout stejně znějícími hodnostmi v češtině. V případě historických publikací, a převážně u beletrie, je počešťování obvyklým postupem. Co se týče vojenských, akademických i dalších hodností, je také možné v textech ponechat původní tvar, především zkratku dané hodnosti, jako součást jména a příjmení. S psaním zkratk v polštině souvisí také odlišná ortografie. V případě, že zkratka obsahuje poslední písmeno daného výrazu, píšeme ji bez tečky: *mjr* (major), stejně tak *dr* (doktor). Jestliže je však taková zkratka užita v jiném než v prvním pádu, píšeme tečku.²³¹ Jedná se tak pouze o hodnosti *major* (*mjr*), *podpułkownik* (*ppłk*) a *pułkownik* (*plk*).

Český filolog plk. Ladislav Chaloupský se zabývá danou problematikou a v časopise *Vojenské rozhledy* uvádí, že „překlad vojenských hodností není překlad textu, pro který platí jiná pravidla, ale jedná se o překlad nezávislých, samostatných významových lexikálních jednotek, kde musíme správně pochopit význam jak složky denotační, tak konotační a pragmatické. Význam těchto složek nemusí vždy plně korespondovat se složkami cílového jazyka, tedy jazyka, do kterého překládáme. V takových případech hovoříme o takzvané částečné či nulové ekvivalenci překladu.“²³² Chaloupský dále uvádí, že „vojenská hodnost a funkce odpovídající této hodnosti reprezentuje konkrétní postavení v určité sociální skupině, v našem případě postavení v armádě. Názvy hodností v jednotlivých armádách vycházejí z vojenských a kulturních tradic daného státu a odpovídají funkcím, které se mohou a často se diametrálně liší od významu hodností a funkcí, které se používají v Armádě České republiky. Kromě toho se jejich význam v průběhu menších či větších historických období mění na základě dobových interpretačních norem.“²³³ Z jeho práce se dozvídáme, že nesprávný překlad hodností má

²²⁹ KLISIEWICZ, Edward. *Nazwy kilku stopni wojskowych* [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.email.cz/download/k/Q0S18PK8mxC688jJK0FFjxEBzIwc3Tt00MKKOwdz6wp6RNHxz6ms2g12pZrGN21LjvgkA/09--Nazwy-kilku-stopni--Klisiewicz.pdf>

²³⁰ E-mail M. Ochman, 29. 04. 2020.

²³¹ Słownik języka polskiego PWN. *Kropka po skrócie wyrazu* [online]. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/zasady/Kropka-po-skrócie-wyrazu:629743.html>

²³² CHALOUPSKÝ, Ladislav. *Problematika překladu vojenských hodností* [online]. *Vojenské rozhledy*, 2012, s. 89–105. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/problematika-prekladu-vojenskych-hodnosti>

²³³ *Ibidem*.

za následek v praxi mnohé nedorozumění, mluví však o aktuálních příkladech, kdy cizí hodnosti přirovnává k českým hodnostem. Vzhledem k tematice popisující období před více než 70 lety, jsem zvolila právě doslovný převod doplněný o komentář vysvětlující odlišnosti českých hodností.

Než se však dostaneme k tabulce hodností, zaměřila bych se na překlad hodnosti „rotmistrz“. Jelikož i zde zachovám doslovný převod, uvedu česky „rotmistr“, avšak je třeba objasnit rozdílnost významu, v praxi například pomocí poznámky překladatele přímo v textu, vysvětlivky, ediční poznámky apod. V AČR hodnost rotmistra popisuje nejnižší hodnost v praporčickém sboru a označuje nejzkušenější vojáky nadřazené poddůstojníkům. V polské vojenské terminologii má daná hodnost odlišný význam rovnající se hodnosti „kapitán“. Znamená to, že v polštině existují dva výrazy pro tuto hodnost, kdy „kapitan“ se používá v pěších jednotkách, kdežto „rotmistrz“ v kavalerii.²³⁴ Ekvivalentem českého rotmistra tak bude v polštině „starszy sierżant“. ND správně uvádí „Henryk Petryka, serżant“²³⁵, kdy polský „sierżant“ je ekvivalentem v češtině pro „rotný“.

Rozdílnost v názvosloví můžeme spatřit také u dvou nejnižších vojenských hodností. Muzeum Wojska Polskiego mi poskytlo informaci týkající se názvosloví tehdejších vojenských hodností, kdy platilo obecné označení pro nejnižší hodnosti „szeregowiec“ a „starszy szeregowiec“, doslovně lze přeložit jako „vojín“ a „starší vojín“. Jejich ekvivalenty v AČR jsou „vojín“ a „svobodník“. V pečotě se však můžeme setkat také s označením „strzelec“ a „starszy strzelec“²³⁶, což bychom přeložili jako „střelec“ a „starší střelec“.

Posledním bodem, který bych zde zmínila je nejvyšší polská vojenská hodnost, a sice „marszałek“. Česky bychom daný výraz doslovně přeložili jako „maršál“. Pro nejvyšší hodnost se v Československé armádě užívalo a dodnes v AČR platí označení „armádní generál“. I v Polsku se můžeme setkat s touto hodností, a sice „generał armii“, vznikla však až v době komunismu a po jeho pádu opět zanikla.

²³⁴ KLISIEWICZ, Edward. *Nazwy kilku stopni wojskowych* [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/4055/09--Nazwy-kilku-stopni--Klisiewicz.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

²³⁵ DAVIES, Norman, op. cit., s. 616.

²³⁶ E-mail M. Ochman, 29. 04. 2020.

Hodnosti doslovně překládám za pomoci online slovníku Glosbe²³⁷, dále pouze G. Taktéž čerpám z odborných rad rtm. Jana Simona či využívám všeobecně známé informace (uvedeno pouze AK).

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
szeregowiec (szer.)	PR, přílohy	vojín (voj.)	AK, G
starszy szeregowiec (st. szer.)	PR, přílohy	starší vojín (st. voj.)	AK
kapral (kpr.)	PR, s. 99	desátník (des.)	AK, G
plutonowy (plut.)	PR, s. 99	četař (čet.)	AK
sierżant (sierż.)	MU, s. 173	seržant (serž.)	AK
starszy sierżant (st. sierż.)	MU, s. 222	starší seržant (st. serž.)	AK
chorąży (chor.)	PR, s. 108	praporčík (prap.)	AK, G
podporucznik (ppor.)	PR, s. 106	podporučík (ppor.)	AK
porucznik (por.)	PR, s. 82	poručík (por.)	AK
rotmistrz (rtm.)	PR, s. 67	rotmistr (rtm.)	AK
kapitan (kpt.)	PR, s. 82	kapitán (kpt.)	AK
major (mjr)	PR, s. 10	major (mjr.)	AK
podpułkownik (ppłk)	PR, s. 103	podplukovník (pplk.)	AK
pułkownik (płk)	PR, s. 10	plukovník (plk.)	AK
generał brygady (gen. bryg.)	MU, s. 198	brigádní generál (brig. gen.)	AK
generał dywizji (gen. dyw.)	MU, s. 301	divisní generál (div. gen.) ²³⁸	AK
generał broni (gen. broni)	PR, s. 15	generál zbraní (gen. zbr.)	AK
generał (gen.)	PR, s. 29	generál (gen.)	AK
marszałek (marsz.)	PR, s. 27	maršál (marš.)	AK, G

V publikacích a prostudovaných materiálech se můžeme setkat také se specifickými hodnostmi, které nelze zařadit do klasické vojenské stupnice hodností. Jedná se o hodnosti, které ve svém názvu obsahují „podchorąży (pchor.)“, případně se daný termín vyskytuje samotný. Jestliže je před jménem pouze tento výraz, lze jej přeložit jako „kadet“, což znamená tzv. obecný pojem pro vojáky ve výcviku ve vojenské akademii, na vojenské

²³⁷ Glosbe – vícejazyčný on-line slovník. [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://cs.glosbe.com/pl/cs/>

²³⁸ Lze psát taktéž „divizní“, zvolila jsem však tehdejší grafickou podobu slova. V praxi bude záležet na zásadách redakce konkrétního textu.

střední škole či vojenské vysoké škole, např. pchor. Tadeusz Głos „Jan“²³⁹, neboli „kadet Tadeusz Głos (krycí jméno Jan)“. Setkáme-li se však s tímto pojmem užitým bezprostředně vedle jiné hodnosti, lze to vysvětlit na základě termínu AČR, kdy se jedná taktéž o posluchače vojenské školy, nicméně ten se již řadí mezi členy armády, který prošel základním vojenským výcvikem. Pak daný výraz překládáme jako „čekatel“. Můžeme se tak setkat s výrazy: „kapral podchoráží (kpr. pchor.)“²⁴⁰, „plutonowy podchoráží (plut. pchor.)“²⁴¹ a „sierżant podchoráží (sierż. pchor.)“²⁴². Tyto hodnosti bychom tedy přeložili jako „desátník čekatel“, „četař čekatel“ a „seržant čekatel“.

4.5.2. Vojenské jednotky a útvary

Dalším důležitým bodem z oblasti vojenství, na který je třeba se zaměřit, je překlad vojenských jednotek a útvarů. V první řadě uvedu vzestupnou stupnici s obecným označením, které opět doslovně přeložím. Přestože polské názvosloví je totožné s naším, představuje jiné uspořádání a složení daných jednotek a útvarů. Norman Davies komentuje jednotky Zemské armády během varšavského povstání a vhodně uvádí, že „nezasvěceným se vnitřní organizace Zemské armády často jeví jako nepochopitelná. Tvoří ji zdánlivě nekonečný a nesrozumitelný seznam pseudonymů, většinou odvozených od velitelů jednotek. Stejně tak je kvůli neustálému slučování a rozšiřování formací obvykle nejasné, zda má být určitá jednotka považována za ‚skupinu‘, ‚seskupení‘, ‚oddíl‘, ‚prapor‘ nebo ‚rotu‘. Tato záležitost náleží odborníkům, a to zvláště proto, že velení v polovině září přeorganizovalo strukturu Zemské armády.“²⁴³ Z toho důvodu volím doslovný překlad bez ohledu na to, zda např. daný prapor skutečně představuje prapor či nikoliv.

Vzhledem k tomu, že se v této práci zabývám pozemními silami, které během varšavského povstání hrály důležitou roli, nepovažuji za důležité zmiňovat jednotky letectva či námořnictva. Níže tedy uvedu překlad všech jednotek a útvarů pozemního vojska, resp. pěchoty. Co se týče dělostřelců, liší se názvosloví ve dvou případech, a sice „bateria“²⁴⁴ neboli česky „baterie“, což představuje totéž co „kompania“ (čes. „rota“)

²³⁹ ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 106.

²⁴⁰ Ibidem, s. 106.

²⁴¹ MAJEWSKI, Jerzy S. a Tomasz URZYKOWSKI, op. cit., s. 83.

²⁴² Ibidem, s. 263.

²⁴³ DAVIES, Norman, op. cit., s. 586.

²⁴⁴ ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 58.

u pěchoty.²⁴⁵ Dalším příkladem u artilerie, stejně tak u kavalerie, je výraz „dywizjon“²⁴⁶. V pěchotě daný termín označuje totéž co „batalion“²⁴⁷ neboli „prapor“. Pojem „dywizjon“ bychom doslovně přeložili pravděpodobně „divize“, avšak zde by tento překlad byl velmi matoucí. Ekvivalentem pro daný výraz je u nás „oddíl“.

V této podkapitole opět čerpám z publikace Piotra Rozwadowského. Kromě obecného pojmenování se můžeme setkat také s označením „zgrupowanie“²⁴⁸, „zgrupowanie kompanijne“²⁴⁹ či „grupa“²⁵⁰. Dané výrazy můžeme přeložit jako „uskupení“, „rotní uskupení“ a „skupina“, kdy pojem „uskupení“ v českém kontextu znamená rozšířenou jednotku nebo útvar doplněný o určité bojové prvky. Pojem „zgrupowanie“ nepřekládá žádný z autorů správně, setkáváme se většinou s překladem „skupina“, v AP můžeme slyšet dokonce „sdružení“.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
drużyna	PR, s. 63	družstvo	AK, G
pluton	PR, s. 10	četa	AK, G
kompania	PR, s. 19	rota	AK, G
batalion	PR, s. 13	prapor	AK, G
pułk	PR, s. 166	pluk	AK
brygada	PR, s. 166	brigáda	AK
dywizja	PR, s. 34	divize	AK
korpus	PR, s. 14	armádní sbor	AK, G
armia	PR, s. 15	armáda	AK
grupa armii, front	PR, s. 30	skupina armád, front	AK, G

V druhé části této podkapitoly bych chtěla zmínit nejvýznamnější jednotky a útvary, s nimiž se můžeme v českých publikacích setkat. Dle již citovaných slov Normana Daviese nedoporučuji přirovnávat a posuzovat polské jednotky a útvary z hlediska jejich členění,

²⁴⁵ Wikipedia. *Bateria (wojsko)* [online]. poslední aktualizace 12. srpna 2018 12:13 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Bateria_\(wojsko\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Bateria_(wojsko))

²⁴⁶ ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 96.

²⁴⁷ Wikipedia. *Dywizjon* [online]. poslední aktualizace 9. listopadu 2018 13:56 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Dywizjon>

²⁴⁸ ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 63.

²⁴⁹ Ibidem, s. 54.

²⁵⁰ Ibidem, s. 64.

naopak považují za vhodné pouze doslovně překládat, např. pułk „Baszta“²⁵¹ navrhuji v odborných publikacích přeložit jako „pluk *Baszta*“, v neoborných můžeme uvést taktéž „pluk Bašta“, což uvádí i MJ²⁵². Co se týče jednotlivých publikací, autoři či překladatelé si s danými pojmy poradili vcelku zdařile. MJ správně uvádí například „prapor Parasol“²⁵³ či „prapor Zoška“²⁵⁴, avšak pokud jde o danou publikaci, navrhuji sjednotit styl zápisu (viz ortografie u pojmu „pluk Bašta“). U MJ bych chtěla vyzdvihnout především překlad „oddíl „Jelen““²⁵⁵, (polsky „**dywizjon** „Jeleń““²⁵⁶).

MR taktéž dané termíny doslovně překládá, a tak se můžeme setkat se správným označením „prapor Metla“²⁵⁷ či „prapor Odplata“²⁵⁸. Vytkla bych zde pouze označení „skupina“ pro pojmy „zgrupowanie“, kdy překladatelé uvádějí „skupina Radoslav“²⁵⁹ či „skupina Kryska“²⁶⁰, kdežto správně zmiňují „skupina Kampinos“²⁶¹. Překladatelé knih Marceliho Kosmana a Bohdana Hryniewiczze na rozdíl od těchto předchozích dvou publikací uvádí názvy jednotek a útvarů v polském tvaru. Setkat se tak můžeme s „prapory *Miotła* a *Zoška*“²⁶², „prapor *Sokół*“²⁶³ či „prapor *Wigry*“²⁶⁴, k čemu bych se osobně přiklonila. Co se týče užití pojmu „skupina“, i překladatel publikace BH uvádí „skupina *Radosław*“²⁶⁵. Za chybné považují taktéž překlad Normana Daviese, a sice „**skupina** „Jelen““²⁶⁶ a „**oddíl** Parasol“²⁶⁷.

Jak jsem již naznačila, níže uvedu pár významných útvarů s jejich překlady, které však seřadím již abecedně. Co se týče překladu, doporučuji vlastní jména nepřekládat a ponechat v původním tvaru, což jsem zvolila níže v tabulce, kdy tato jména uvádím kurzívou.

²⁵¹ ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 166.

²⁵² JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 72.

²⁵³ Ibidem, s. 72.

²⁵⁴ Ibidem, s. 78.

²⁵⁵ Ibidem, s. 71.

²⁵⁶ ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 54.

²⁵⁷ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 71.

²⁵⁸ Ibidem, s. 85.

²⁵⁹ Ibidem, s. 71.

²⁶⁰ Ibidem, s. 29.

²⁶¹ Ibidem, s. 30.

²⁶² KOSMAN, Marcei, op. cit., s. 320.

²⁶³ HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 156.

²⁶⁴ Ibidem, s. 124.

²⁶⁵ Ibidem, s. 153.

²⁶⁶ DAVIES, Norman, op. cit., s. 225.

²⁶⁷ Ibidem, s. 239.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
batalion „Bałtyk“	PR, s. 101	prapor <i>Bałtyk</i>	AK
batalion „Gustaw“	PR, s. 13	prapor <i>Gustaw</i>	AK
batalion „Kiliński“	PR, s. 70	prapor <i>Kiliński</i>	MŠ, s. 126
batalion „Miotła“	PR, s. 168	prapor <i>Miotła</i>	MK, s. 320
batalion „Nałęcz“	PR, s. 21	prapor <i>Nałęcz</i>	AK
batalion „Odwet“	PR, s. 88	prapor <i>Odwet</i>	AK
batalion „Parasol“	PR, s. 168	prapor <i>Parasol</i>	BH, s. 105
batalion „Sokół“	PR, s. 24	prapor <i>Sokół</i>	BH, s. 156
batalion „Zośka“	PR, s. 105	prapor <i>Zośka</i>	ND, s. 250
bateria „Kuby“	PR, s. 58	baterie <i>Kuby</i>	AK
dywizjon „Jeleń“	PR, s. 54	oddíl <i>Jeleń</i>	AK
Grupa „Kampinos“	PR, s. 167	Skupina <i>Kampinos</i>	MR, s. 30
kompania „Anna“	PR, s. 54	rota <i>Anna</i>	AK
kompania „Gustaw“	PR, s. 56	rota <i>Gustaw</i>	AK
kompania „Szare Szeregi“	PR, s. 55	rota <i>Szare Szeregi</i>	AK
pluton „Żbik“	PR, s. 105	četa <i>Żbik</i>	AK
pułk „Baszta“	PR, s. 101	pluk <i>Baszta</i>	AK
pułk „Jeleń“	PR, s. 166	pluk <i>Jeleń</i>	AK
zgrupowanie „Harnaś“	PR, s. 14	uskupení <i>Harnaś</i>	AK
zgrupowanie „Krybar“	PR, s. 70	uskupení <i>Krybar</i>	AK
zgrupowanie „Kryśka“	PR, s. 55	uskupení <i>Kryśka</i>	AK
zgrupowanie „Radosław“	PR, s. 56	uskupení <i>Radosław</i>	AK
zgrupowanie „Róg“	PR, s. 56	uskupení <i>Róg</i>	AK
zgrupowanie „Żyrafa“	PR, s. 56	uskupení <i>Żyrafa</i>	AK

4.5.3. Vojské funkce

S vojenstvím souvisejí také termíny označující vojenské funkce. Nejčastěji se setkáváme s označením velitelů a jejich zástupců, proto si dovoluji tvrdit, že se jedná o jedinou tematiku, v níž překladatelé téměř nechybovali, což připisují právě malému množství termínů vyskytujících se v publikacích. Jako nevhodný překlad bych uvedla

pouze dva výrazy, z čehož první pojem je „šéf“²⁶⁸ uvedený v publikaci Miloslava Jenšíka (polsky *szef*), kdy daný výraz by měl být přeložen „náčelník“. Zde došlo k interferenci z důvodu podobnosti jazyků. Za druhý příklad chybného překladu považuji „hlavní vojenský vůdce“²⁶⁹ z AP, kdy se jedná pravděpodobně o vrchního velitele.

Níže uvedu nejčastější pojmy, s nimiž se můžeme setkat v souvislosti s varšavským povstáním. Ty abecedně seřadím a uvedu nejvhodnější překlad. Jak jsem zmínila výše, česky psané publikace obsahují velmi malé množství termínů označujících vojenské funkce, a tak ve většině případů navrhnu vlastní překlad, případně s pomocí internetového slovníku Glosbe²⁷⁰.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
adiutant	PR, s. 80	pobočník	AK, G
członek	PR, s. 21	člen	AK
Delegat Rządu	PR, s. 43	zmocněnec vlády	MR, s. 14
dowódca	PR, s. 13	velitel	AK
dowódca batalionu	PR, s. 89	velitel praporu	AK
dowódca kompanii	PR, s. 80	velitel roty	AK
dowódca plutonu	PR, s. 80	velitel čety	AK
harcerz, harcerka	MU, s. 51	skaut, skautka (<i>harcerz, harcerka</i>)	MR, s. 22
Komendant Główny AK	PR, s. 53	hlavní velitel AK	MJ, s. 52
komendant, komendantka	PR, s. 9	velitel, velitelka	AK
kwatermistrz	PR, s. 53	ubytovatel ²⁷¹	AK
łącznik, łączniczka	PR, s. 145	spojka	AP
Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych	PR, s. 9	vrchní velitel Polských ozbrojených sil	AK
oficer operacyjny	PR, s. 88	operační důstojník	AK
oficer sztabu	PR, s. 53	důstojník štábu	AK
referent, referentka	PR, s. 54	referent, referentka	AK
sanitariusz, sanitariuszka	PR, s. 145	ošetřovatel, ošetřovatelka	AP

²⁶⁸ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 62.

²⁶⁹ JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [nepublikovaný písemný podklad pro audioprůvodce po expozici muzea].

²⁷⁰ Glosbe – vícejazyčný on-line slovník. [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://cs.glosbe.com/pl/cs/>

²⁷¹ V dnešní době se používá označení „výkonný praporek“.

saper	LK, 20.08.	ženista	AK, G
szef kontrwywiadu	PR, s. 53	náčelník kontrarozvědky	AK, G
szef wywiadu	PR, s. 53	náčelník rozvědky	AK, G
szef sztabu	MU, s. 157	náčelník štábu	ND, s. 237
zastępca dowódcy	PR, s. 53	zástupce velitele	MJ, s. 62
zastępca komendanta	PR, s. 53	zástupce velitele	MJ, s. 62

4.5.4. Vojenská výzbroj a výstroj

Součástí vojenské terminologie jsou také pojmy týkající se vojenské výzbroje a výstroje. V této kapitole se tedy budu zabývat termíny z oblasti zbraní a vojenského vybavení. Dané názvosloví je dle mého názoru převážně obecné, výjimečně se v českých publikacích setkáváme s konkrétními typy zbraní, např. *filipinka* či samopal *Błyskawica*. Po překladové stránce se tak neseťkáváme téměř s žádnými velkými problémy. Co se týče zmiňovaného termínu *filipinka*, zde bych vytkla pouze překlad MJ²⁷², který uvádí daný výraz sice v uvozovkách, avšak bez dalšího vysvětlení. ND a MR popisují tento pojem mnohem vhodněji, setkat se tak můžeme s „granáty zvané *filipinki*“²⁷³ a „podomácku vyráběné *filipinky* (benzinové bomby)“²⁷⁴. Zde navrhuji tyto varianty skloubit a přeložit daný výraz „podomácku vyráběné granáty, tzv. *filipinki*“.

Posledním bodem, na který bych se chtěla zaměřit, je překlad výrazu „pistolet maszynowy“, konkrétně „*Błyskawica*“. Jak jsem již vytýkala, AP zde chybně uvádí „kulomet“²⁷⁵. V první řadě je třeba uvést, že se jedná o samopal. To uvádí MJ sice správně, nicméně jeho styl zápisu považuji za nevhodný, a sice „samopal błyskawice“²⁷⁶. Zde doporučuji překlad MR a BH, kteří vhodně uvádějí překlad „samopal *Błyskawica*“²⁷⁷.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
amunicja	PR, s. 27	munice	AK, G
bomba	PR, s. 114	bomba	JF, s. 502

²⁷² JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 70.

²⁷³ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 19.

²⁷⁴ DAVIES, Norman, op. cit., s. 234.

²⁷⁵ JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [nepublikovaný písemný podklad pro audioprůvodce po expozici muzea].

²⁷⁶ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 70.

²⁷⁷ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 19, a HRYNIEWICZ, Bohdan, op. cit., s. 88.

bomba lotnicza	MU, s. 30	letecká puma	AK, G
broń	PR, s. 118	zbraň	BH, s. 97
broń krótka	PR, s. 90	krátká zbraň	AK
broń maszynowa	PR, s. 69	automatická zbraň	AK, G
broń palna	PR, s. 103	palná zbraň	AK, G
butelka zapalająca	PR, s. 90	zápalná láhev	AK, G
działo	PR, s. 28	dělo, kanón	AK, G
działo pancerne	PR, s. 28	útočné dělo	AK, G
działo przeciwpancerne	PR, s. 85	protitankový kanón	MJ, s. 70
działo samobieżne	PR, s. 29	samohybné dělo	AK, G
furażerka	PR, přílohy	lodička	AK
garłacz	PR, s. 142	bambitka	AK
granat	PR, s. 79	granát	JF, s. 502
granat przeciwpacerny	PR, s. 140	protitankový granát	AK
granat ręczny	PR, s. 87	ruční granát	MJ, s. 68
granatnik	PR, s. 75	granátomet	MR, s. 19
granaty „filipinki“	PR, s. 142	podomácku vyráběné granáty, tzv. <i>filipinki</i>	AK
helm	PR, přílohy	helma	AK
karabin	PR, s. 75	puška	MJ, s. 68
karabin krótki	PR, s. 85	krátká puška	AK
karabin maszynowy	PR, s. 140	kulomet	ND, s. 234
karabinek	PR, s. 111	karabina	AK, G
miny	MU, s. 128	miny	MR, s. 19
miotacz ognia	PR, s. 140	plamenomet	MR, s. 19
moździerz	PR, s. 28	minomet	MJ, s. 70
„panterki“	MU, s. 53	<i>panterki</i> , maskované uniformy SS	BH, s. 146
PIAT	PR, s. 141	protitanková zbraň PIAT	BH, s. 115
pistolet	PR, s. 75	pistole	MJ, s. 68
pistolet maszynowy	PR, s. 75	samopal	MJ, s. 68
pistolet maszynowy „Błyskawica“	MU, s. 128	samopal <i>Błyskawica</i>	MR, s. 19

rewolwer	PR, s. 111	revolver	AK
rogatywka	PR, přílohy	polská brigádýrka, tzv. <i>rogatywka</i>	AK, G
rusznica przeciwpancerna	PR, s. 75	protitanková zbraň	AK, G

4.5.5. Vojenská technika

Zaměříme-li se na vojenské vybavení během varšavského povstání, je třeba zmínit také vojenskou techniku používanou jak povstalci, tak i spojenci a Němci. S tím samozřejmě souvisí také specifické termíny, které je třeba objasnit. V českých publikacích se setkáváme nejčastěji s výrazy „tank“, „obrněné vozidlo“, „obrněný transportér“ a „obrněný vůz“. Zde bych za chybné označila pouze termín „obrněný vůz“, s čímž se můžeme setkat u Miloslava Jenšíka²⁷⁸ i Macieje Ruczaje²⁷⁹. Slovník spisovného jazyka českého popisuje výraz „vůz“ jako „vozidlo zpravidla o čtyřech kolech tažené potahem“, současně připouští také hovorové označení pro automobil.²⁸⁰ Vzhledem k tomu, že se s daným pojmem setkáváme v odborných publikacích a nikoli v hovorové komunikaci, navrhuji zde překlad „obrněné vozidlo“. V AP se můžeme setkat dokonce s překladem „pancéřový vůz Chlapík (*Chwat*)“²⁸¹, což považuji za chybné nejen, co se týče překladu „vůz“, ale také výrazu „pancéřový“, jelikož pro termín „wóz pancerny“ překládáme do českého jazyka jako „obrněné vozidlo“.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
bombowiec	LK, 23.08.	bombardér	AK, G
czołg	PR, s. 28	tank	MJ, s. 24
czołg typu „Panther”	LK, 2.08.	tank typu Panther	AK
„latająca forteca” – czterosilnikowy Boeing B-17	LK, 18.09.	čtyřmotorový bombardér „létající pevnost“ Boeing B-17	AK
samolot typu Liberator KG 8-36	MU, s. 24	bombardér Liberator KG 8-36	AK

²⁷⁸ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 70.

²⁷⁹ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 19.

²⁸⁰ Slovník spisovného jazyka českého. vůz [online]. [cit. 2020-05-1]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=v%C5%AFz&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

²⁸¹ JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [nepublikovaný písemný podklad pro audioprůvodce po expozici muzea].

pociąg pancerny	PR, s. 63	obrněný vlak	AK
pojazd gąsienicowy	MU, s. 23	pásové vozidlo	AK
pojazd pancerny	MU, s. 23	obrněné vozidlo	MJ, s. 24
pojazd pancerny „Chwat“	PR, přílohy	obrněné vozidlo <i>Chwat</i> (Chlapík)	AK
samochód pancerny „Kubuś“	PR, s. 141	obrněné vozidlo zvané <i>Kubuś</i>	AK
transporter opancerzony „Jaś”, później „Szary Wilk”	LK, 14.08.	obrněný transportér <i>Szary Wilk</i> (Šedý vlk), původně zvaný <i>Jaś</i> (Honzík)	MR, s. 20
transporter opancerzony SD Kfz 251	PR, s. 141	polopásové obrněný transportér SdKfz 251	MR, s. 20
wóz bojowy	PR, s. 37	bojové vozidlo	AK
wóz pancerny	PR, s. 141	obrněné vozidlo	MJ, s. 24

4.5.6. Vojenské akce a operace

Poslední bod z oblasti vojenství i poslední bod celkově, na který bych se zde zaměřila, jsou názvy vojenských akcí a operací, které byly pro varšavské povstání podstatné. První z nich a zároveň jediný, který bych zde blíže komentovala, je tzv. akce „Burza“; celým názvem ji lze označit jako „sabotażowo-dyweryyjna akcja“²⁸². V českých publikacích se s tímto pojmem setkáváme v mnoha podobách, např. MJ²⁸³, JF²⁸⁴ a MK²⁸⁵ uvádějí překlad „operace Bouře“. MK kromě tohoto pojmu uvádí také na téže straně označení „diverzní akce Bouře (*Burza*)“, což považuji za správný a přesný překlad. MJ kromě výrazu „operace“ užil také překlad „projekt Bouře“²⁸⁶, což nepovažuji za zcela vhodné. Naopak MR tento pojem uvádí stručně a správně, a sice „akce *Burza* (Bouře)“²⁸⁷. V audioprůvodci můžeme slyšet doslovný překlad, a sice „sabotážně-diverzní operace, krycí název Bouře“²⁸⁸. Přestože překladatel vycházel z polského „sabotażowo-dyweryyjna“, připadá

²⁸² ROZWADOWSKI, Piotr, op. cit., s. 37.

²⁸³ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 65.

²⁸⁴ FRIEDL, Jiří a kol., op. cit., s. 500.

²⁸⁵ KOSMAN, Marceli, op. cit., s. 321.

²⁸⁶ JENŠÍK, Miloslav, op. cit., s. 52.

²⁸⁷ RUCZAJ, Maciej ed., op. cit., s. 18.

²⁸⁸ JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [nepublikovaný písemný podklad pro audioprůvodce po expozici muzea].

mi tento překlad sice výstižný, ale zároveň významově nadbytečný, a proto se přikláním k překladu Marceliho Kosmana.

PL výraz	PL zdroj	CZ překlad	CZ zdroj
„Czarna sobota” na Woli	LK, 5.08.	tzv. Černá sobota ve Wole	AK
Godzina „W“	MU, s. 172	hodina „W“	MR, s. 19
operacja „Bagration“	PR, s. 33	operace <i>Bagration</i>	ND, s. 257
sabotażowo-dywerysyjna akcja „Burza“	PR, s. 37	diverzní akce Bouře (<i>Burza</i>)	MK, s. 321

Závěr

Varšavské povstání se stalo jednou z nejtragičtějších událostí druhé světové války a nasmazatelně se zapsalo do dějin Polska a především Varšavy. V dnešní době se můžeme setkat s tématem druhé světové války ve filmech, v beletrii a samozřejmě také v odborných a historických publikacích, nicméně téma varšavského povstání je stále ještě v českém prostředí poměrně neznámé. V této práci jsem si tedy kladla za cíl představit dostupnou literaturu v českém jazyce zaměřenou právě na povstání a moderní polské dějiny a charakterizovat ji z translatologického hlediska. Co se tohoto bodu týče, autoři a překladatelé prostudovaných publikací si s problematikou překladu poradili ve většině případů velmi zdařile. Vyzdvihnout bych chtěla zejména kolektivní publikaci pod vedením editora Macieje Ruczaje *Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944*. Zřídka kdy se zde vyskytují chyby spojené s překladovou stránkou či skloňováním cizích pojmů. Naopak s častějšími translatologickými problémy a chybami v překladech jsem se setkala u publikací Miloslava Jenšíka *Skoncujeme s nimi! Varšava bude zničena!: tragický příběh povstání 1944*, Bohdana Hryniewiczze *Moje chlapecká válka: Varšava 1944* a Miroslava Šnajdra *Ohnivý most*.

Abych se však mohla zaměřit na překladovou stránku českých publikací, bylo důležité seznámit se s výchozím materiálem v polském jazyce a především s polským názvoslovím. Zvolila jsem publikace *Wojsko Powstania Warszawskiego* Piotra Rozwadowského a *Przewodnik po powstańczej Warszawie* autorů Jerzyho S. Majewského a Tomasze Urzykowského. Každá z těchto publikací je specifická a liší se i terminologií, což bylo pro můj výběr podstatné. Současně jsem vycházela také z tzv. lístků z kalendáře, které jsou v expozici Muzea varšavského povstání volně k dispozici. Tyto lístky jsou psané v kalendářové podobě a popisují varšavské povstání den po dni, což představuje vhodný a obsáhlý zdroj polských termínů.

Muzeum varšavského povstání nabízí návštěvníkům k prohlídce audioprůvodce, mj. také v českém jazyce. Při poslechu nahrávek jsem se zaměřila na překladovou i obsahovou část, kdy ta překladová byla pro tuto práci podstatnější. Po obou stránkách se však jedná o velmi dobře zpracovaný materiál, který hodnotím velice pozitivně i přes občasné jazykové a překladové chyby, které však byly ve většině případů opraveny v novější verzi audioprůvodce, jehož text mi muzeum k této diplomové práci poskytlo. Díky tomu jsem mohla i tento materiál zařadit mezi primární zdroje, z nichž jsem čerpala při vytváření glosáře v druhé části této práce. Právě zde jsem se věnovala již konkrétním

pojům a jejich překladu. Jedná se především o termíny z oblasti varšavských toponym a antroponym. V podkapitole zabývající se vlastními jmény jsem uvedla nejvýznamnější účastníky povstání. Nechybí zde ani podkapitola věnovaná překladu názvů důležitých organizací. Důležitou roli v této práci hrají vojenské termíny, zejména tehdejší vojenské hodnosti, vojenské jednotky a útvary, dále pak termíny spojené s vojenskou výzbrojí, technikou a další. Poté, co jsem dané termíny kategorizovala dle příslušných oblastí, zaměřila jsem se na jejich překlad. Ten jsem v podobě tabulky vložila ke každé podkapitole včetně komentáře popisujícího nejčastější chyby, které se vyskytují v česky psaných publikacích či překladech.

Streszczenie

Niniejsza praca magisterska pt. *Odborná terminologie v populárně-naučném textu na příkladu informačních materiálů Muzea varšavského povstání* poświęcona jest tematyce Powstania Warszawskiego pod względem tłumaczenia i jej terminologii na język czeski. Oprócz terminów związanych z Powstaniem i wojskowością ważną rolę odgrywają również nazwy własne. Ważnym i wyjściowym punktem tej pracy jest zapoznanie się z materiałem źródłowym w języku polskim, a zwłaszcza z terminologią. Wybrano publikacje wydane przez Muzeum Powstania Warszawskiego pt. *Wojsko Powstania Warszawskiego* autorstwa Piotra Rozwadowskiego i *Przewodnik po powstańczej Warszawie* autorstwa Jerzego S. Majewskiego a Tomasza Urzykowskiego. Publikacje różnią się specyfiką i ukierunkowaniem, co przyniosło szeroki wybór terminologii decydujący o dalszym wyborze. Jednocześnie korzystano z tzw. kartek z kalendarza, które są bezpłatnie dostępne w ramach zwiedzania ekspozycji Muzeum Powstania Warszawskiego. Kartki te są napisane w formie kalendarza i opisują dzień po dniu Powstania Warszawskiego; są odpowiednim i bogatym źródłem polskich terminów.

Tematowi Powstania Warszawskiego poświęca się w Czechach stosunkowo mało uwagi, dlatego praca ta zawiera także rozdział, który krótko przedstawia przebieg i znaczenie powstania. W pracy tej również opisano muzeum i jego działalność wydawniczą. Oprócz tego muzeum uczestniczy także w wielu projektach badawczych. Wszystkie materiały udostępnia muzeum do celów naukowych i badawczych na swojej stronie internetowej. Muzeum Powstania Warszawskiego oferuje zwiedzającym audioprzewodnik, m. in. w języku czeskim. Słuchając nagrań, autorka tej pracy skupiła się na analizie tłumaczenia na język czeski i występujących w nim błędach. Jakość tego tłumaczenia trzeba ocenić bardzo pozytywnie pomimo sporadycznych błędów językowych lub tłumaczeniowych. Błędy te w większości przypadków zostały poprawione w nowszej wersji audioprzewodnika, którego tekst został autorce przekazany przez muzeum w celu pisania tej pracy magisterskiej. Dzięki temu można było zaliczyć ten materiał do głównych źródeł, z których czerpano przy tworzeniu glosariusza w drugiej części pracy.

Celem tej pracy jest przede wszystkim przedstawienie wszelkiej dostępnej literatury w języku czeskim poświęconej Powstaniu i współczesnym dziejom Polski oraz scharakteryzowanie tej literatury pod względem translacyjnym. Autorzy i tłumacze badanych publikacji w większości przypadków bardzo dobrze poradzi sobie z kwestią tłumaczenia. Szczególnie można podkreślić wysoką jakość publikacji zbiorowej pod

redakcją Macieja Ruczaja pt. *Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944*. Rzadko występują w niej błędy związane z tłumaczeniem albo odmianą wyrazów obcych. Częstsze problemy translacyjne i błędy tłumaczeniowe możemy natomiast zauważyć w publikacjach Miloslava Jenšíka *Skoncuje s nimi! Varšava bude zničena! : tragický příběh povstání 1944*, Bohdana Hryniewicza *Moje chlapecká válka: Varšava 1944* oraz Miroslava Šnajdra *Ohnivý most*. Przy tej okazji również zwrócono uwagę na problematykę tłumaczenia i w drugiej części tej pracy skategoryzowano błędy znalezione w tych tłumaczeniach.

Właśnie w drugiej części skupiono się na konkretnych wyrazach i ich tłumaczeniu. Są to głównie terminy z zakresu toponimów warszawskich i antroponimów, zwłaszcza związanych z najważniejszymi uczestnikami powstania. Uwagę zwrócono również na tłumaczenie nazw organizacji odgrywających ważną rolę w Powstaniu i na terminologię wojskową. W podrozdziale zajmującym się wojskowością omówiono kwestie ówczesnych stopni wojskowych, jednostek wojskowych, a także na uzbrojenia, pojazdów militarnych itp. Częścią tej pracy magisterskiej jest już wspomniany glosariusz, który w formie tabeli dodano do każdego podrozdziału, wraz z komentarzem, w którym opisano najczęstsze błędy językowe i tłumaczeniowe, które popełnili tłumacze i autorzy wymienionych wyżej publikacji.

Přílohy

Příloha č. 1 *Biuletyn Informacyjny*

POLACY!

Walka zbrojna o wyzwolenie stolicy rozpoczęta!

Delegat na Kraj -- Wicepremier Rządu Rzeczypospolitej i Przewodniczący Rady Jedności Narodowej w porozumieniu z Dowódcą Armii Krajowej zdecydowali wystąpienie zbrojne w dniu 1 VIII. r b.

Trzy dni walki z okupantem przyniosły nam wielkie sukcesy taktyczne i moralne.

Oddziały Armii Krajowej opanowały, łamiąc opór okupanta, większą część stolicy, wyzwalając jednocześnie w duszach Polaków entuzjazm dla walki i ufność w jej powodzenie.

*Całe społeczeństwo polskie, a przede wszystkim lud Warszawy, śpieszy ofiarnie z pomocą walczącym; wszyscy podporządkowali się kierownictwu powstania, oddając do jego dyspozycji swe siły, wykazując dyscyplinę moralną i wysoką ofiarność w działaniu.

Nie jedną przeszkodę napotkamy jeszcze na drodze do zupełnego wyzwolenia. Ale zespolone siły całego Narodu Polskiego, podporządkowane Rządowi Polskiemu w Londynie, Krajowej Radzie Ministrów i Dowódcy Armii Krajowej przezwyciężą je tak, jak łamią dziś opór okupanta na ulicach Warszawy.

Masy ludu pracującego -- chłopów robotników i inteligencji walczą o POLSKĘ Demokratyczną, POLSKĘ sprawiedliwości społecznej, POLSKĘ ludzi pracy!

NIECH ŻYJE POLSKA NIEPODLEGŁA

Delegat na Kraj
Wicepremier Rządu Rzpl.

Przewodniczący
Rady Jedności Narodowej

Dowódca
Armii Krajowej

Warszawa, dnia 3 sierpnia 1944 r.

Zdroj: Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Biuletyn Informacyjny* [informační texty v expozici], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.

Příloha č. 2 Lístky z kalendáře

1944 **SIERPIEŃ** 1 dzień

○ Wsch. sl. 5.11 ● Zach. sl. 20.44, śr. temp. powietrza 18°C,
zachmurzenie duże, lokalnie deszcze, stan wody w Wiśle 125 cm.

1

WTOREK
Piotra, Juliana

Godz. 7.00 - łączniczki alarmowe otrzymują rozkaz Komendanta Okręgu Warszawskiego AK płk. dypl. Antoniego Chruściela „Montera” - o ustaleniu Godziny „W” na 1 sierpnia, godzina 17.00. Mobilizacja natrafia na trudności w postaci braku broni, czasu na jej wydobycie i zebranie plutonów. Godzina „W” - wybucha Powstanie Warszawskie, nazywane początkowo sierpniowym. W niektórych dzielnicach walki powstańcze rozpoczynają się jeszcze przed Godziną „W” - najwcześniej, ok. godziny 14., na Żoliborzu, a w Śródmieściu - Północ i na Woli przed godziną 16.00.

Do walki przystępuje ok. 30 tys. żołnierzy Okręgu Warszawskiego AK. Stan uzbrojenia Powstańców przedstawia się wręcz tragicznie - tylko ok. 10 proc. walczących ma broń. Przeciw sobie mają stały garnizon niemiecki w sile ok. 20 tys. w pełni uzbrojonych ludzi, z czego połowę stanowi regularne wojsko. Niemcy mają ponadto pancerne jednostki frontowe, skoncentrowane na obu brzegach Wisły, artylerię i lotnictwo. Sztab Okręgu Warszawskiego AK z płk. „Monterem” zostaje ulokowany w zdobytym przez Powstańców hotelu „Victoria” przy ul. Jasnej. Garnizon niemiecki odiera szturm Powstańców. Z ważniejszych obiektów Powstańcy zdobywają tylko magazyny żywności i mundurów przy Stawkach, koszary w budynku szkoły św. Kingi przy ul. Okopowej, Wojskowy Instytut Geograficzny w Al. Jerozolimskich, gmach Miejskich Zakładów Komunikacyjnych na rogu Świętokrzyskiej i Marszałkowskiej, najwyższy budynek w mieście, którym jest Prudential na Placu Napoleona oraz budynek Dyrekcji Kolei w zbiegu Targowej i Wileńskiej na Pradze. Znaczniejszą przestrzeń, wolną od nieprzyjaciela, Powstańcom udaje się uzyskać jedynie na Starym Mieście. Powstańcza Warszawa to kilka odrębnych ognisk walki, rozdzielonych silami nieprzyjaciela. W rękach wroga pozostają tak ważne obiekty wojskowe, jak mosty na Wiśle, dworce, lotniska, liczne niemieckie budynki koszarowe. Brak łączności jest powodem opuszczenia miasta przez kilka tysięcy Powstańców z Żoliborza, Woli, Ochoty i Mokotowa, którzy nocą udają się do pobliskich lasów. Do akcji powstańczej spontanicznie przyłącza się ludność cywilna, udzielając walczącym pomocy w budowaniu barykad i umocnień, kopaniu rowów przeciwczołgowych, aprowizacji itp. Według dowódcy niemieckiego garnizonu Warszawy gen. por. lotn. Reinera Stahela, straty w ludziach 1 sierpnia wynoszą 2 tys. żołnierzy po stronie polskiej i 500 żołnierzy po stronie niemieckiej.

Zdroj: Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Kalendarium Powstania Warszawskiego* [informační texty v expozici, Lístek z kalendáře z 1. srpna 1944], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.

1944 **SIERPIEŃ** 16 dzień

○ Wsch. sl. 5.36 ● Zach. sl. 20.16, śr. temp. powietrza 16°C,
słonecznie, lekkie zachmurzenie, stan wody w Wiśle 115 cm.

16

ŚRODA
Stefana, Rocha

Od rana nieprzyjacieli utrzymuje nękający ostrzał artyleryjski i moździerzowy Starego Miasta. Niemcom udaje się opanować klasztor Kanoniczek przy Placu Teatralnym. Nie udają się próby odbicia budynku. Mjr Mieczysław Chyżyński „Pelka” odiera silne ataki wroga na gmach Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych przy ul. Sanguszkich z ulic Rybakich i Zakroczymskiej. Niemieckie natarcie na Rynek Starego Miasta zalamuje się na zaciekle bronionych barykadach w wlotu ulic Podwałe, Pivnej i Świętojańskiej.

W nocy bataliony „Czata 49” i „Zośka” podejmują spóźniony o dobę atak, mający na celu połączenie z oddziałami idącymi z Kampinosu. Batalion „Czata 49” wypiera Niemców ze Stawek i utrzymuje pozycje przez trzy godziny. Wycofuje się w braku wsparcia od strony Powązek. Natarcie Batalionu „Zośka” zalamuje się w okolicy Nalewek. Nieprzyjacieli kontynuuje natarcie na północne Śródmieście. W okolicy Lasek przybywa mjr Alfons Kotowski „Okon”, z zadaniem objęcia dowództwa nad oddziałami w Puszczy Kampinoskiej i zorganizowania odsieczy dla walczącej stolicy. Pod gruzami kamienicy przy ul. Przejazd giną dwaj wybitni poeci - pchor. Zdzisław Leon Stroński „Chmura” i jego przyjaciel, Tadeusz Gajcy „Topór”. Stalin zawiadania premierów Churchilla i Mikołajczyka, że władze sowieckie odcinają się od „warszawskiej awantury”.

Zdroj: Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Kalendarium Powstania Warszawskiego* [informační texty v expozici, Lístek z kalendáře z 16. srpna 1944], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.

1944 **SIERPIEŃ** 26 dzień

○ Wsch. sl. 5.52 ● Zach. sl. 19.54, śr. temp. powietrza 19°C,
księżyc w pierwszej kwadrze, słonecznie, stan wody w Wiśle 86 cm.

26

SOBOTA
Marii, Zefirynty

Trwają naloty i ostrzał artyleryjski Starego Miasta. Powstańcy, pomimo ciągłych ataków nieprzyjacielskich, utrzymują pozycje w Banku Polskim przy ul. Bielańskiej, w zrujnowanym Pasażu Simonsa przy ul. Długiej, w ruinach Ratusza oraz w Pałacu Blanka. Odpierają również ataki wroga na barykady Miodowej, Podwala, Piwnej, Świętojańskiej i Kanonii. Trwa silny napór niemiecki od strony Wisły na Brzozową, Bolesć i Rybaki. Oddziały powstańcze zostają zmuszone do wycofania się z ruin garbarni „Quebracho” przy ul. Bolesć oraz ze szpitala św. Jana Bożego.

Trwa silny ostrzał artyleryjski północnej części Śródmieścia, zwłaszcza rejonu Pańskiej, Twardej, Śliskiej i Siennej. Z oddziałów powstańczych na Sadybie zostaje sformowany Batalion „Oaza” pod dowództwem kpt. Janusza Wyszogrodzkiego „Janusza”. Pod gruzami zombardowanej kamienicy przy ul. Freta 16 ginie sztab Armii Ludowej Obwodu Warszawskiego, wielu żołnierzy i cywile.

Dowódca Armii Krajowej

Zdroj: Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Kalendarium Powstania Warszawskiego* [informační texty v expozici, Lístek z kalendáře z 26. srpna 1944], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.

1944 **PAŹDZIERNIK** 63 dzień

○ Wsch. sl. 6.55 ● Zach. sl. 18.28, śr. temp. powietrza 13°C,
zachmurzenie duże, deszcz, stan wody w Wiśle 51 cm.

2

PONIEDZIAŁEK
Dionizego, Teofila

Od godziny 5.00 obowiązuje zawieszenie broni. Do godziny 19.00 Warszawę opuszcza ok. 16 tys. mieszkańców. Po dwóch dniach ewakuacji w Śródmieściu pozostaje nadal ponad 80 proc. ludności cywilnej. Przez cały dzień w siedzibie gen. Ericha von dem Bacha w Ożarowie toczą się pertraktacje polsko-niemieckie. O godz. 20.00 czasu niemieckiego, a 21.00 czasu polskiego ustają działania wojenne w stolicy. O godzinie 2.00 w nocy obie strony podpisują w Ożarowie formalny układ o zaprzestaniu działań wojennych w Warszawie.

Sygnatariuszem ze strony niemieckiej jest gen. Erich von dem Bach, zaś ze strony polskiej płk dypl. Kazimierz Iranek-Osmecki „Heller” i ppłk dypl. Zygmunt Dobrowolski „Zydran”.

Najważniejsze ustalenia umowy kapitulacyjnej obejmują:

- przyznanie Powstańcom, także tym, którzy dostali się do niewoli od 1 sierpnia 1944, uprawnień wynikających z konwencji genewskiej z dnia 27 sierpnia 1929, dotyczącej postępowania z jeńcami wojennymi;
- Powstańcy nie będą ponosić odpowiedzialności za działalność wojskową i polityczną przed Powstaniem;
- oddziały Armii Krajowej mają opuszczać miasto dla złożenia broni w dniach 4 i 5 października;
- ludność cywilna ewakuowana z Warszawy nie poniesie żadnych konsekwencji - zbiorowo lub indywidualnie - z powodu działalności we władzach i administracji cywilnej.

Zdroj: Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Kalendarium Powstania Warszawskiego* [informační texty v expozici, Lístek z kalendáře z 2. října 1944], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.

Bibliografie

1. BIAŁOSZEWSKI, Miron. *Památník z Varšavského povstání*. Přeložila Daniela LEHÁROVÁ. Praha: Odeon, 1985.
2. BIAŁOSZEWSKI, Miron. *Pamiętnik z powstania warszawskiego*. 2. vyd. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1971.
3. DAVIES, Norman. *Boj o Varšavu: povstání Poláků proti nacistům 1944*. Přeložila Miroslava VALENTOVÁ, přeložil Aleš VALENTA. Praha: Prostor, 2005. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-147-4.
4. FRIEDL, Jiří, Tomasz JUREK, Miloš ŘEZNÍK a Martin WIHODA. *Dějiny Polska*. Přeložil Martin VESELKA. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-306-8.
5. HRYNIEWICZ, Bohdan. *Moje chlapecká válka: Varšava 1944*. Přeložila Jana VRZALÍKOVÁ. Brno: CPress, 2017. ISBN 978-80-264-1437-7.
6. JENŠÍK, Miloslav. *Skončujeme s nimi! Varšava bude zničena!: tragický příběh povstání 1944*. Praha: Pražská vydavatelská společnost, 2011. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epoque). ISBN 978-80-7250-548-7.
7. KOSMAN, Marceľ. *Dějiny Polska*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1842-5.
8. LOTKO, Edvard a Miroslav KOMÁREK. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*. Ostrava: Profil, 1986.
9. MAJEWSKI, Jerzy S. a Tomasz URZYKOWSKI. *Przewodnik po powstańczej Warszawie*. Warszawa: Muzeum Powstania Warszawskiego, 2007. ISBN 978-83-60142-02-8.
10. PACZKOWSKI, Andrzej. *Půl století Polska: 1939-1989*. Přeložila Petruška ŠUSTROVÁ. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0737-7.
11. *Polsko: inspirace na cesty*. 3. vydání. Brno: Lingea, 2020. Lingea průvodce. ISBN 978-80-7508-530-6.
12. POSPÍŠIL, Ivo. *Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů*. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-068-3.
13. ROZWADOWSKI, Piotr. *Wojsko Powstania Warszawskiego: struktury, dowodzenie, skład osobowy, możliwości bojowe*. Warszawa: Fundacja "Warszawa Walczy 1939-1945", 2006. ISBN 83-11-10571-5.

14. RUCZAJ, Maciej, ed. *Chtěli jsme být svobodní...: příběhy z Varšavského povstání 1944*. Přeložila Michala BENEŠOVÁ, přeložil Josef MLEJNEK, přeložila Anna PLASOVÁ, přeložil Martin VESELKA. Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT, 2015. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-905942-6-5.
15. ŘEZNÍK, Miloš. *Dějiny Polska v datech*. Praha: Libri, 2010. Dějiny států v datech. ISBN 978-80-7277-408-1.
16. ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky: (nauky o vlastních jménech zeměpisných)*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966.
17. ŠNAJDR, Miroslav. *Ohnivý most: letecké operace na pomoc Varšavskému povstání*. Věrovany: Jan Piszkiwicz, 2004. ISBN 80-86768-07-4.
18. TROJAN, Pavel. *Polsko*. Praha: Freytag & Berndt, 2016. Průvodce na cesty (Freytag & Berndt). ISBN 9788074451713.
19. *Varšava*. Brno: Lingea, 2018. Poznejte. ISBN 978-80-7508-423-1.

Nepublikované zdroje, zvukové záznamy

20. Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Biuletyn Informacyjny* [informační texty v expozici], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.
21. Autor neznámý [kolektiv autorů expozice], *Kalendarium Powstania Warszawskiego* [informační texty v expozici ve formě číslovaných lístků z kalendáře], Warszawa [stav k] 6. 7. 2019.
22. E-mailová korespondence s dr. Marcinem Ochmanem (Muzeum Wojska Polskiego) [online], 29. 4. 2020, mochman@op.pl
23. JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [zvukový záznam audioprůvodce po expozici muzea]. [cit. 2019-07-06].
24. JASIŃSKI, Grzegorz a Paweł UKIELSKI. Muzeum varšavského povstání. *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – język czeski* [nepublikovaný písemný podklad pro audioprůvodce po expozici muzea].

Jiné dokumenty

25. BĄKOWSKI, Andrzej. *Norman Davies: „Powstanie 44”* [online]. 2004, [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Palestra/Palestra-r2004-t49->

[n9_10\(561_562\)/Palestra-r2004-t49-n9_10\(561_562\)-s108-111/Palestra-r2004-t49-n9_10\(561_562\)-s108-111.pdf](https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/problematika-prekladu-vojenskych-hodnosti)

26. CHALOUPSKÝ, Ladislav. *Problematika překladu vojenských hodností* [online]. *Vojenské rozhledy*, 2012. s. 89–105. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/problematika-prekladu-vojenskych-hodnosti>
27. KLISIEWICZ, Edward. *Nazvy kilku stopni wojskowych* [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/4055/09--Nazwy-kilku-stopni--Klisiewicz.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
28. MYŠÁKOVÁ SZWED, Katarzyna Wiktoria. *Problematika překladu Průvodce Arcibiskupským zámekem a zahradami v Kroměříži* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2020-04-22]. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta. Dostupné z: https://library.upol.cz/ar1-upol/cs/detail-upol_us_cat-0275345-Problematika-prekladu-pruvodce-Arcibiskupskym-zamkem-a-zahradami-v-Kromerizi/
29. STEFANOWSKA, Zofia. *Białoszewskiego "Pamiętnik z powstania warszawskiego". Teksty: teoria literatury, krytyka, interpretacja* [online]. 1973, [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: [http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_\(10\)/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_\(10\)-s128-138/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_\(10\)-s128-138.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_(10)/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_(10)-s128-138/Teksty_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1973-t-n4_(10)-s128-138.pdf)

Internetové zdroje

30. Culture.pl. *Miron Białoszewski* [online]. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://culture.pl/pl/tworca/miron-bialoszewski>
31. Glosbe – vícejazyčný on-line slovník. [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://cs.glosbe.com/pl/cs/>
32. Internetová jazyková příručka. [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>
33. Muzeum Powstania Warszawskiego. [online]. 28. 7. 2016, [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.1944.pl/>
34. Norman Davies. [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://www.normandavies.com/>

35. Slovník spisovného jazyka českého. [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>
36. Słownik języka polskiego PWN. *Kropka po skrócie wyrazu* [online]. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/zasady/Kropka-po-skrocie-wyrazu;629743.html>
37. Słownik języka polskiego PWN. *Nazwy wydarzeń lub aktów dziejowych* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/zasady/105-20-6-Nazwy-wydarzen-lub-aktow-dziejowych;629427.html>
38. Słownik języka polskiego PWN. [online]. [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/>
39. Wielki słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego PWN. [online]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/>
40. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://pl.wikipedia.org/>

Rejstřík použitých zkratk

1944.pl – Internetové stránky Muzea varšavského povstání (<https://www.1944.pl/>)

AK – Anna Kubová

AP – Grzegorz Jasiński a Paweł Ukielski, *Przewodnik audio po Muzeum Powstania Warszawskiego – jazyk czeski*

G – Glosbe – vícejazyčný on-line slovník (<https://cs.glosbe.com/pl/cs/>)

BH – Bohdan Hryniewicz, *Moje chlapecká válka*

JF – Jiří Friedl, *Dějiny Polska*

LK – Autor neznámý, *Kalendarium Powstania Warszawskiego*

MB – Miron Białoszewski, *Památník z Varšavského povstání*

MJ – Miloslav Jenšík, *Skoncujeme s nimi! Varšava bude zničena!*

MK – Marceli Kosman, *Dějiny Polska*

MR – Maciej Ruczaj, *Chtěli jsme být svobodní... příběhy z Varšavského povstání 1944*

MŠ – Miroslav Šnajdr, *Ohnivý most*

MU – Jerzy S. Majewski a Tomasz Urzykowski, *Przewodnik po powstańczej Warszawie*

ND – Norman Davies, *Boj o Varšavu: Povstání Poláků proti nacistům 1944*

PR – Piotr Rozwadowski, *Wojsko Powstania Warszawskiego*

Anotace

Jméno a příjmení: Bc. Anna Kubová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra slavistiky – sekce polonistiky

Název práce v českém jazyce: Odborná terminologie v populárně naučném textu na příkladu informačních materiálů Muzea varšavského povstání

Název práce v anglickém jazyce: Professional Terminology Aimed at a Popular Scientific Texts Taken on the Example of Information Material Connected to the Warsaw Rising Museum

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

Počet příloh: 1 (CD)

Počet stran: 79 s. (144 595 znaků)

Počet zdrojů a literatury: 40

Klíčová slova: varšavské povstání, odborná terminologie, vlastní jména, vojenství, tematický glosář, translatologické problémy

Tato diplomová práce je věnována tematicce varšavského povstání a s ním spojenou terminologií. Jedná se především o pojmy z oblasti varšavských toponym, antroponym a vojenské termíny, kdy podstatou této práce je vytvoření polsko-českého glosáře zahrnující danou terminologii. Zabývá se mj. překladovými a jazykovými chybami vyskytujícími se v českých publikacích, které se zaměřují na moderní polské dějiny a tematiku varšavského povstání.

Abstract

The master thesis is devoted to the topic of the Warsaw Uprising and its terminology. These are mainly terms from the field of Warsaw toponyms, anthroponyms and military terms, where the basis of this thesis is the creation of a Polish-Czech glossary describing this terminology. It deals, among other things, with translation and linguistic errors occurring in Czech publications, which focus on modern Polish history and the theme of the Warsaw Uprising.

Key words: Warsaw Uprising, professional terminology, proper names, military terms, thematic glossary, translation problems